

Bortvisningsloven

En gennemgang af baggrunden for bortvisningsloven
samt en analyse af lovens anvendelse i praksis.

“Bortvisningsloven”

An examination of the objective and origin of the “bortvisningslov”
and an analysis of the practical application of the law.

af MIA SØHOLM HALSKOV

Afhandlingen omhandler ”Lov om bortvisning og beføjelse til at meddele tilhold mv.”, som trådte i kraft i juli måned 2004. Loven indeholder en adgang for politiet til at bortvise en voldelig eller truende ægtefælle/samlever fra det fælles hjem

Indledningsvis beskrives lovens formål og tilblivelse. Herefter følger en redegørelse for lovens udformning, hvori indgrebets nærmere indhold fastlægges, og de materielle betingelser for, at der kan ske bortvisning, gennemgås. Der tages udgangspunkt i lovens forarbejder, særligt vægtes Strafferetsplejeudvalgets Betænkning ”Betænkning om bortvisning af voldelige og truende personer fra hjemmet mv.”. Derefter gives en beskrivelse og analyse af bortvisningslovens anvendelse i praksis. Loven har været anvendt i yderst begrænset omfang, og der består en formodning for, at kendskabet til loven, både i politikredsene, mens også hos befolkningen generelt, er mangelfuldt. Med afsæt i to evalueringer af loven, udfærdiget af Justitsministeriets Forskningsenhed, foretages således en gennemgang af de bortvisningssager, der har forelagt siden medio 2004 til ultimo 2008.

Efterfølgende foretages en kort gennemgang af tilholdsinstitutionen efter STRFL § 265 for i forbindelse hermed, at sammendrage ligheder og forskelle mellem på den ene side denne bestemmelse og på den anden side bortvisningsloven. Endeligt følger et analyse- og diskussionsafsnit, hvori opgavens problemstillinger drøftes til dels med udgangspunkt i empiri i form af et interview og en spørgeskemaundersøgelse og til dels med udgangspunkt i egne overvejelser. Slutteligt indeholder afhandlingen en konklusion, hvori der perspektiveres til udenlandsk ret.

Indholdsfortegnelse:

1. Indledning.....	3
1.1. Problemformulering	3
1.2. Problemafgræsning og afhandlingens opbygning	3
2. Bortvisningsloven.....	4
2.1. Bortvisningslovens formål.....	4

2.2. Bortvisningslovens tilblivelse.....	4
2.3. Bortvisningslovens udformning	5
2.3.1. Fastlæggelse af indgrebs nærmere indhold.....	5
2.3.1.1. Personkredsen.....	5
2.3.1.2. Lokaliteten	6
2.3.1.3. Bortvisningens varighed	6
2.3.2. Materielle betingelser for bortvisning.	7
2.3.2.1. Kriminalitetskravet	7
2.3.2.2. Mistankekravet	8
2.3.2.3. Indikationskravet	8
2.3.2.4. Proportionalitetskravet.....	9
2.3.2.5. Udvidelse af anvendelsesområdet (bortvisning uden allerede begået kriminalitet)	10
2.3.2.6. En konkret sag	10
2.4. Bortvisningslovens anvendelse (beskrivelse og analyse med afsæt i JM's evalueringer).....	11
2.4.1. Antallet af sager om bortvisning	11
2.4.1.1. Potentielle bortvisningssager	12
2.4.2. Sammenfatning.....	13
2.4.2.1. Metodiske overvejelser og kritikpunkter	13
2.4.3. Den tidsmæssige og geografiske fordeling af bortvisningssagerne.....	14
2.4.3.1. Fejljournaliseringer.....	17
2.4.4. Sammenfatning.....	17
2.4.5. Baggrunden for bortvisning.....	20
3. Polititilhold efter straffelovens § 265.	23
3.1. Kort om bestemmelsens historie.....	23
3.2. Bestemmelsens indhold	23
3.3. Bortvisningsloven kontra polititilholdet	24
4. Analyse og diskussion	27
4.1. Husstandsbegrebet	27
4.2. Den begrænsede anvendelse af bortvisningsloven	28
4.3. Egne overvejelser	30
5. Konklusion og perspektivering.....	35
Litteraturliste	36
BILAG 1.....	38

BILAG 2.....	42
BILAG 3.....	44
BILAG 4.	44

1. Indledning

Efter gældende ret har politiet en række beføjelser til at foretage indgreb over for personer, som har begået eller som må frygtes at begå vold i familien. Fælles for indgrebene er, at de alle indebærer en begrænsning (i større eller mindre omfang) af en persons bevægelsesfrihed. Reglerne i retsplejeloven indeholder eksempelvis hjemmel til anholdelse og varetægtsfængsling af en person, som mistænkes for at have begået et strafbart forhold. Desuden kan politiet detentionsanbringe en person, der grundet beruselse eller stærk ophidselse ikke kan tage vare på sig selv, eller som udgør en fare for sine omgivelser.

Herudover har politiet i medfør af administrative forskrifter adgang til at meddele en person, der krænker en andens fred ved voldelig eller chikanøs adfærd, en advarsel mod at trænge sig ind på, skriftligt at forfølge eller på anden lignende måde forulempe personen – med andre ord udstede et polititilhold. En overtrædelse heraf udløser i medfør af STRFL § 265 et strafansvar.

Som det sidste nye skud på stammen blev der i 2004 introduceret en ny sanktionsmulighed. Politiet fik en lovfæstet adgang til at udstede et ”strafsanktioneret forbud mod, at en person i en nærmere fastlagt og i almindelighed kortere periode opholder sig i det fælles hjem, dvs. boligen for personens husstand, uanset personens retlige forhold til husstanden”, med andre ord ”Lov om bortvisning og beføjelse til at meddele tilhold mv.¹” trådte i kraft.

Lovens hovedsigte er at undgå situationer, hvor voldsramte kvinder og evt. børn er nødsaget til at flygte fra hjemmet. Derimod åbner loven nu mulighed for at der kan ske bortvisning af den krænkende person fra hjemmet, ligesom der kan knyttes et tilhold samt et geografisk bestemt tilhold til bortvisningen.

Imidlertid er det en forudsætning for bortvisningslovens anvendelse, at de relevante myndigheder har kendskab til loven og dens muligheder. Endvidere kræver indgriben at forurettede eller evt. pårørende henvender sig til myndighederne, hvorfor kendskabet til loven også bør udbredes hos befolkningen.

1.1. Problemformulering

Formålet med nærværende afhandling er at afdække baggrunden og rammerne for bortvisningsloven samt at foretage en beskrivelse og analyse af lovens anvendelse i praksis. Desuden foretages en perspektivering af bortvisningsloven under inddragelse af STRFL § 265.

1.2. Problemafgrænsning og afhandlingens opbygning

Specialet behandler alene udvalgte områder og problemstillinger i forbindelse med bortvisningsloven. Specialet belyser således ikke, hvorledes de involverede parter har oplevet bortvisningen, ligesom der er begrænset fokus på de sociale myndigheders rolle i en bortvisningssag.

¹ I det følgende benævnt ”bortvisningsloven”.

Indledningsvis gives en beskrivelse af lovens formål og tilblivelse. Herefter følger en redegørelse for lovens udformning, hvori indgrebets nærmere indhold og forudsætninger gennemgås. Til belysning heraf inddrages lovens forarbejder, særligt vægtes Strafferetsplejeudvalgets betænkning ”Betænkning om bortvisning af voldelige og truende personer fra hjemmet mv.” I forlængelse heraf foretages en beskrivelse samt en analyse af lovens anvendelse siden ikrafttrædelsen medio 2004 indtil ultimo 2008. Der tages afsæt i to evalueringer af loven foretaget af Justitsministeriets Forskningsenhed.

I afsnit 3 gives en kort beskrivelse af tilholdsinstitutionen efter STRFL § 265 for derefter at sammenligne ligheder og forskelle mellem på den ene side denne bestemmelse og på den anden siden bortvisningsloven. Afsnit 4 indeholder en analyse og diskussion af problemstillingerne. Afslutningsvis gives en opsamlende konklusion og perspektivering, med reference til østrigsk ret.

2. Bortvisningsloven

2.1. Bortvisningslovens formål

Bortvisningsloven blev overordnet set indført med det formål for øje, at bekæmpe vold i hjemmet.

Mere specifikt skaber loven en adgang for politiet til at gribe ind og bortvise en voldelig eller truende person fra det fælles hjem. Bortvisningen sker da med henblik på at hindre (yderligere²) vold mod medlemmer af husstanden, og således søges **recidivrisikoen** mindsket, dog kun foreløbigt, men med et effektivt indgreb. Endvidere tjener loven et **retfærdighedsformål**, idet man undgår at ofrene, typisk kvinden og evt. børn må fraflytte det fælles hjem. Med adgangen til at bortvise fjerner man i stedet voldsudøveren, og den/de forurettede kan nu blive i de vante rammer. Som et sidste aspekt vil loven kunne medvirke til, at der kan **gribes (tidligere) ind overfor alvorlige samlivs- og misbrugsproblemer**, og derved findes en løsning på problemerne.³ Dette beror på, at der i lovens § 6, stk. 2 er fastsat en lovfæstet pligt for politimesteren til at underrette de sociale myndigheder om bortvisningen. Herved skabes der mulighed for at sætte ind med social støtte over for enten den ene eller begge parter, eksempelvis i form af samtaler, hjemmebesøg og behandlingstilbud.

2.2. Bortvisningslovens tilblivelse

De første tiltag til bortvisningslovens tilblivelse udsprang af ”Regeringens handlingsplan til bekæmpelse af vold mod kvinder af 8. marts 2002”. Af handlingsplanen fremgår, at et af de tiltag, der søges gennemført mod voldsudøveren er ”*at undersøge muligheden for at indføre en ordning, hvor voldsudøveren midlertidigt fjernes fra hjemmet, så ofrene kan blive boende i hjemmet*”⁴. På dette grundlag blev der i marts 2002 dannet en projektgruppe med repræsentanter for politiet, Socialministeriet og Justitsministeriet. Denne gruppe fik til opgave at overveje de retlige, administrative og praktiske spørgsmål, der måtte være forbundet med en lovgivning om fjernelse af en voldelig eller truende person fra det fælles hjem. Projektgruppen gennemgik desuden hvilke tilsvarende ordninger, der fandtes i de omkringliggende lande⁵ og sammenfattede disses overvejelser og erfaringer omkring en

² Ifølge lovens § 2, nr. 1 skal der enten være en antagelse om at personen har begået et strafbart forhold jf. 1. led, ellers kan der ske bortvisning efter 2. led uden at der foreligger allerede begået kriminalitet, såfremt den pågældende har optrådt på en måde, der i øvrigt indebærer en trussel om vold mod et medlem af husstanden.

³ Betænkning 1439/2004 s. 14.

⁴ Jf. Handlingsplanen s. 10.

⁵ De lande, der omtales i rapporten er Østrig, Sverige, Norge og Finland. Reglerne om bortvisning i Norge trådte i kraft d. 10.1 2003 og i Sverige d. 1.9 2003. På tidspunktet for projektgruppens rapport var reglerne om bortvisning endnu ikke vedtaget i Finland, men forelå i form af et forslag i en betænkning fra det finske justitsministerium.

sådan ordning. På baggrund heraf afgav projektgruppen i august 2003 en rapport *"Rapport om fjernelse af truende personer fra hjemmet og straffelovens § 265"*. Gruppen fandt, at der i Danmark burde indføres en lignende ordning, og havde særligt ladet sig inspirere af erfaringerne med den østrigske bortvisningsordning, som havde eksisteret siden 1997. Således fik ordningen også tilnavnet *"Østrigsmodellen"*.

Som følge af projektgruppens anbefalinger afgav Justitsministeriet d. 10.9 2003 et brev, hvori den nærmere begrundelse for at indføre regler om bortvisning anførtes: *"Regeringen lægger afgørende vægt på, at der gøres så meget som muligt for at bekæmpe vold i hjemmet. I den forbindelse er det væsentligt også at beskytte ofrene for volden. Det er ikke rimeligt, at det er ofrene – typisk kvinden og børnene – der må flytte fra det fælles hjem for at undgå volden. Regeringen har derfor fundet det rigtigst at undersøge erfaringerne fra andre lande, hvor man i de senere år har ændret lovgivningen, således at det er blevet muligt at bortvise voldelige eller truende personer fra det fælles hjem".* Samtidig anførte ministeriet også: *"imidtertid rejser et indgreb, hvorefter en person forbydes at opholde sig i sit eget hjem, en række væsentlige retssikkerhedsmæssige spørgsmål om forholdet til grundloven og Den Europæiske Menneskerettighedskonvention. Justitsministeriet finder derfor, at den nærmere udformning af en sådan ordning bør overvejes af Strafferetsplejeudvalget, idet det bør lægges til grund, at et sådant indgreb skal gennemføres i strafferetsplejens former"*. Justitsministeriet anmodede herefter Strafferetsplejeudvalget om nærmere at overveje de retlige og retssikkerhedsmæssige spørgsmål, der måtte knytte sig til indførelsen af en ordning, som giver adgang til at bortvise truende og voldelige personer fra det fælles hjem, og på baggrund heraf udarbejde et udkast til en særlig lov herom⁶.

Strafferetsplejeudvalget afgav herefter i februar 2004 betænkning nr. 1439/2004 *"Betænkning om bortvisning af voldelige og truende personer fra hjemmet mv."* Betænkningen indeholdt et udkast til Lov om bortvisning, og dannede med få ændringer grundlag for det lovforslag⁷, som Folketinget vedtog d. 4. juni 2004, og som trådte i kraft d. 1. juli 2004 ved lov nr. 449 af 9.6.2004.

2.3. Bortvisningslovens udformning

I det følgende foretages en redegørelse for de overvejelser og drøftelser der lå forud for bortvisningslovens vedtagelse. Der tages afsæt i lovens forarbejder, hovedsageligt i **Strafferetsplejeudvalgets Betænkning 1439/2004**. Betænkningen giver efter min vurdering det mest oplagte udgangspunkt for en gennemgang af lovens udformning og indhold, i og med at bortvisningsloven i det store hele blev vedtaget i overensstemmelse med betænkningens udkast til loven.

2.3.1. Fastlæggelse af indgrebets nærmere indhold

Bortvisning defineres i Strafferetsplejeudvalgets betænkning som *"et strafsanktioneret forbud mod, at en person i en nærmere fastlagt, i almindelighed kortere periode, opholder sig i det fælles hjem, dvs. boligen for personens husstand – uanset personens retlige forhold til husstanden og boligen."*⁸

2.3.1.1. Personkredsen

Ifølge bortvisningslovens § 1 er det en betingelse for bortvisning, at personen er over 18 år. Der er således ikke adgang til at bortvise umyndige hjemmeboende børn. Derimod er det jf. definitionen uden betydning hvilken retlig relation, der er mellem parterne. I Strafferetsplejeudvalgets betænkning anføres⁹, at bortvisningens centrale område er vold mod familien i hjemmet, og **"hjemmet"** bør da

⁶ Jf. "Lov om bortvisning og beføjelse til at meddele tilhold mv. med kommentarer" s. 11 -13.

⁷ Lovforslag nr. L 218 (2003-04).

⁸ Betænkning 1439/2004 s. 78

⁹ Betænkning 1439/2004 s. 73

danne udgangspunktet for reglerne om bortvisning. Udvalget drøftede, hvorvidt en afgrænsning af personkredsen bør foretages med udgangspunkt i det **lejeretlige husstandsbegreb**. I medfør heraf vil der således kunne ske bortvisning af en ægtefælle, en samlever samt en registreret partner. Er der tale om bortvisning af et myndigt barn, spiller det ingen rolle, om der er tale om et fællesbarn eller et særbarn. Desuden vil slægtninge, eksempelvis voksne søskende eller forældre, også være omfattet af husstandsbegrebet.

Ifølge det lejeretlige husstandsbegreb er det forudsætning, at der udover den fælles bopæl foreligger en væsentlig og personlig tilknytning mellem parterne. Kravet om fælles bopæl indebærer, at der ikke kan ske bortvisning af en person, hvis denne fx har begået et strafbart forhold mod en gæst eller en nabo el. lign. i hjemmet; krænkelser skal være begået mod et medlem af husstanden. Samtidig indebærer betingelsen om den gensidige personlige tilknytning, at begrebet ikke uden videre omfatter en myndig søn eller datter der bor hjemme. Imidlertid anførte Strafferetsplejeudvalget hertil, at reglerne om bortvisning imidlertid også bør gælde i grænseområdet, nemlig i situationer hvor boligfællesskabet efter en samlet vurdering kan sidestilles med et familiefællesskab. Konsekvensen heraf er således, at der også gives adgang til at bortvise myndige hjemmeboende børn, uanset at kravet om den væsentlige og personlige tilknytning ikke er opfyldt. Der skal blot være tale om et samliv af sådan en fasthed, at der foreligger et fælles hjem. Desuden vil der i bortvisningslovens regi kunne bortses fra tilfælde, hvor samlivets varighed er under lejelovens "2 års grænse" jf. LL § 77 a, og der vil alligevel kunne ske bortvisning i disse tilfælde. Personer, der eksempelvis lejer et værelse uden at være en del af husstanden samt beboere i ikke-familieprægede kollektive boligformer, vil derimod ikke være omfattet af bortvisningsordningen

2.3.1.2. Lokaliteten

Ifølge definitionen er det retlige forhold til boligen ligeledes uden betydning for, om der kan ske bortvisning. Heraf følger, at der kan ske bortvisning fra **alle typer af bolig** (lejligheder, faste ejendomme, samt husbåde og beboelseskøretøjer), uanset om den bortviste er ejer eller lejer af boligen. Strafferetsplejeudvalget gjorde sig nærmere overvejelser omkring boliger, der er placeret i fysisk tilknytning til en erhvervsvirksomhed. En bortvisning vil i disse tilfælde være et særligt vidtrækkende indgreb, da der således ikke kun er tale om bortvisning fra boligen, men også fra erhvervet. Udvalget fandt dog ikke, at man burde afstå fra at bortvise i sådanne tilfælde og anfører som begrundelse herfor: *"Når man gennem frihedsberøvelse ved varetægtsfængsling kan fjerne en person fra både hjem og erhverv, bør man også kunne bortvise. Dette beror på, at betingelserne for bortvisning ikke ligger langt fra betingelserne for at kunne varetægtsfængsle. På den anden side må man forsøge at begrænse indgrebet til selve boligen i alle tilfælde hvor en sådan "opsplitning" kan gennemføres. Derudover må den krænkende parts erhvervsmuligheder ud fra proportionalitetssynspunkter indgå med meget stor vægt i afgørelsen af, om bortvisning i det konkrete tilfælde bør ske".*¹⁰

2.3.1.3. Bortvisningens varighed

Som anført ovenfor er formålet med en bortvisning bl.a. foreløbigt at hindre (yderligere) vold mod medlemmer af husstanden. Det ligger således heri, at en bortvisning har karakter af en midlertidig foranstaltning. Ved fastsættelse af bortvisningens varighed må det på den ene side have for øje, at der er tale om et væsentligt indgreb i forhold til den bortviste, i og med han/hun fratages retten til at benytte boligen. På den anden side må der tages højde for, at bortvisningen også har til formål at medvirke til, at der skabes ro og tid til, at der kan findes en langsigtet løsning på de problemer, der

¹⁰ Betænkning 1439/2004 s. 76

har ført til bortvisningen. Af betænkningen¹¹ fremgår, at bortvisningens varighed skal fastsættes således, at forurettede har tidsmæssig mulighed for at tage stilling til, om der skal ske varig samlivsop-
hævelse, eller om samlivet skal genoptages samt at få den nødvendige rådgivning hos myndigheder
og evt. advokat i forbindelse hermed. Også en evt. boligsøgning eller iværksættelse af indledende
skridt til terapi og misbrugsbehandling skal bortvisningens varighed kunne rumme tid til. På baggrund
af disse overvejelser nåede strafferetsplejeudvalget frem til, at en afgørelse om bortvisning skal træf-
fes for en frist, der ikke kan overstige **4 uger** jf. lovens § 5, stk. 2, 1. pkt. Der kan efterfølgende ske
forlængelse af bortvisningen jf. § 5, stk. 2, 2. pkt., men højst med 4 uger ad gangen og kun såfremt
betingelserne for bortvisningen fortsat er til stede (nærmere om betingelserne for bortvisning neden-
for). Forlængelse kan derimod ske på ubestemt tid, således at der ikke gælder nogen absolut længste-
tid for bortvisningen. Den eneste begrænsning er, at grundlaget for bortvisningen stadig er til stede, i
modsat fald bør bortvisningen ophæves. Sker der genoptagelse af samlivet, er udgangspunktet, at
bortvisningen ophører. I den forbindelse anførte strafferetsplejeudvalget¹², at genoptagelsen naturlig-
vis skal bero på forurettedes fri vilje. Hvis den krænkende part blot flytter ind igen, og forurettede
undlader at protestere grundet frygt eller utilbørlig påvirkning fra den bortvistes side, vil dette ikke
føre til at bortvisningen ophører. I stedet vil der foreligge en overtrædelse af bortvisningen, og den
bortviste kan straffes herfor i medfør af lovens § 11, med bøde eller fængsel indtil 2 år. Er der sket
bortvisning grundet overgreb begået mod børn i husstanden, vil parternes genoptagelse af samlivet
ikke føre til, at bortvisningen ophører.

2.3.2. Materielle betingelser for bortvisning.

Som omtalt ovenfor i afsnittet om bortvisningslovens tilblivelse blev det ved bortvisningslovens ud-
formning lagt til grund, at et indgreb, som giver adgang til at forbyde en person at opholde sig i sit
eget hjem, skal vedtages i strafferetsplejens former. Strafferetsplejeudvalget fandt i den forbindelse,
at bortvisningsindgrebet havde væsentlige lighedspunkter med straffeprocessuelle tvangsindgreb og
valgte på baggrund heraf, at fastlægge betingelserne for at kunne bortvise med udgangspunkt i reg-
lerne om varetægtsfængsling. På samme måde som ved varetægtsfængsling gælder der således for
bortvisning et *kriminalitetskrav*, et *mistankekrav* samt et *indikationskrav*. Ved siden af disse krav
gælder som for alle straffeprocessuelle tvangsindgreb den almindelige proportionalitetsgrundsætning.
De materielle betingelser for bortvisning er opregnet i lovens § 2.

2.3.2.1. Kriminalitetskravet

Kriminalitetskravet stiller krav til karakteren af den kriminalitet der kan føre til bortvisning. Som ved
varetægtsfængsling stilles der ved bortvisning krav om, at den, der skal bortvises har begået en lov-
overtrædelse, som efter loven kan medføre fængsel i 1 år og 6 måneder. Det er i den forbindelse
straffebestemmelsens strafferamme der er afgørende, og ikke den straf, der forventes udmålt i det
konkrete tilfælde. Imidlertid er det ikke enhver lovovertrædelse med en strafferamme på 1 år og 6
måneder, der kan danne grundlag for en bortvisning. Af Strafferetsplejeudvalgets betænkning frem-
går¹³, at bortvisning kun bør ske med henblik på at modvirke lovovertrædelser, hvor der efter krimi-
nalitetens karakter er et **særligt beskyttelsesbehov** i familie- og samlivsforhold. Idet en bortvisning
tager sigte på at fjerne en voldelig eller truende person fra hjemmet bør kerneområdet for en bortvis-
ning være vold og strafbare trusler. Udvalget fandt dermed, at alle bestemmelser i straffeloven, som
omhandler forbrydelser mod liv og legeme (straffelovens kap. 25), bør kunne danne grundlag for en
bortvisning og det samme for så vidt angår straffelovens § 266 om strafbare trusler. Med hensyn til

¹¹ Betænkning 1439/2004 s. 112

¹² Betænkning 1439/2004 s. 114

¹³ Betænkning 1439/2004 s. 86

seksuelle krænkelser fandt udvalget, at der forelå et tilsvarende beskyttelsesbehov grundet den indbyrdes afhængighed i familieforholdet, hvorfor også alle bestemmelser vedrørende forbrydelser mod kønssædeligheden (straffelovens kap. 24) blev omfattet af bortvisningsadgangen. Herudover blev bestemmelsen om incest i § 210¹⁴, § 213 om vanrøgt og nedværdigende behandling i familieforhold, samt bestemmelserne i straffelovens kap. 26 om forbrydelser mod den personlige frihed, også tilføjet anvendelsesområdet for bortvisning.

Jf. ovenstående kan kriminalitetskravet sammenfattes således, *at kriminaliteten skal være begået mod et medlem af den pågældendes husstand og have karakter af en overtrædelse af straffelovens §§ 210, 213 eller § 266 eller en overtrædelse, der er omfattet af straffelovens kapitel 24 -26, og som efter loven kan medføre fængsel i 1 år og 6 måneder.*

2.3.2.2. Mistankekravet

Mistankekravet angiver, hvor stor en grad af mistanke vedrørende den pågældende lovovertrædelse, der skal foreligge, for at et straffeprocessuelt indgreb kan bringes i anvendelse. For så vidt angår varetægtsfængsling, gælder der et krav om *begrundet mistanke* jf. RPL § 762, stk. 1. Et krav om *begrundet mistanke* betyder, at der skal mere til end den blotte mistanke, som der kræves for at rejse sigtelse. I Straffeprocessen anføres¹⁵, at der må foreligge objektive data, som med betydelig styrke peger på den pågældende som skyldig. I forhold til bortvisning anførte Strafferetsplejeudvalget, at bortvisning i hvert fald burde kunne finde sted, såfremt betingelserne for varetægtsfængsling var opfyldte. Samtidig mente udvalget ikke, at mistankekravet i forbindelse med bortvisning burde være lempeligere end for varetægtsfængsling, idet indgrebet efter sin karakter bør kræve et sikkert grundlag.¹⁶ Udvalget valgte derfor at opstille et mistankekrav for bortvisning svarende til mistankekravet for at kunne varetægtsfængsle. Betingelsen for at kunne bortvise er således, at der er *begrundet mistanke* om, at den pågældende har begået et af de ovenfor nævnte strafbare forhold.

2.3.2.3. Indikationskravet

Indikationskravet indebærer, at der skal foreligge omstændigheder, der kan begrunde, at et straffeprocessuelt indgreb foretages. Med andre ord er kravet et udtryk for, om der er behov for indgrebet og formuleres således *"at der skal være bestemte grunde til at antage..."*. I forhold til varetægtsfængsling tales der om fængselsgrunde. Af RPL § 762, stk. 1 fremgår at der skal være *bestemte grunde til at antage*, at én af følgende tre fængselsgrunde foreligger: flugtfare (nr. 1), gentagelsesfare (nr. 2) eller fare for bevisødelæggelse (nr. 3).

I forhold til bortvisning anførte Strafferetsplejeudvalget¹⁷, at fare for at den krænkende flygter, ikke vil kunne begrunde et bortvisningsindgreb. Dette beror på, at en bortvisning netop handler om, hvorvidt den pågældende skal fjernes fra hjemmet, og ikke om at undgå at vedkommende forsvinder. Derimod angives gentagelsesfaren som den centrale grund. Bortvisning har jo netop til formål at bekæmpe vold i hjemmet, og bortvisning bør derfor ske i de situationer, hvor der er *bestemte grunde til at antage*, at den pågældende ved sin forbliven i hjemmet vil begå en (ny) overtrædelse af de ovenfor opregnede bestemmelser. I forhold til gentagelsesfaren i forbindelse med varetægtsfængsling anfører Strafferetsplejeudvalget, at der bør foretages en lempeligere bedømmelse af indikationskravet i relation til bortvisning. Således anføres, at oplysning om kun *et enkelt strafbart forhold*, herunder et endnu ikke pådømt forhold, vil kunne begrunde et bortvisningsindgreb. Begrundelsen herfor er, at

¹⁴ I forhold til bestemmelserne i kapitel 24, har bestemmelsen i § 210 sit selvstændige anvendelsesområde i situationer, hvor der er tale om frivillige seksuelle forhold mellem personer over den kriminelle lavalder – eks. far og datter.

¹⁵ Eva Schmidt, Jørgen Jochimsen, Michael Kistrup og Jakob Lund Poulsen: Straffeprocessen, 2. udgave s. 538

¹⁶ Betænkning 1439/2004 s. 89

¹⁷ Betænkning 1439/2004 s. 90 og 91.

reglen må anvendes ud fra de særlige forhold, der knytter sig til overgreb i familieforhold. Således vil oplysning om et enkelt strafbart forhold i sig selv være udtryk for en kritisk tilstand i samlivsforholdet, og i kombination med andre oplysninger om samlivs- og misbrugsproblemer vil det give grundlag for at antage, at der vil være betydelig risiko for nye overtrædelser ved forsat samliv. Som Strafferetsplejeudvalget selv udtrykker det, så viser erfaringen, at når først vold er kommet ind i et samlivsforhold, er der stor sandsynlighed for at det vil fortsætte¹⁸. Den sidste begrundelse for at varetægtsfængsle, nemlig faren for bevisødelæggelse, fandtes heller ikke central i forhold til bortvisningsindgrebet. Udvalget anfører, at det ikke kan afvises, at bortvisning kunne være et hensigtsmæssigt skridt med henblik på at imødegå den fare for bevisødelæggelse, der består i, at en sigtet søger at lægge pres på sin samlever for at fragå forklaring om vold fra sigtedes side, men bortvisning bør ske af hensyn til forurettede, hvorfor hensynet til fare for bevisødelæggelse må varetages gennem de eksisterende regler om straffeprocessuelle tvangsindgreb, herunder navnlig ved varetægtsfængsling.¹⁹

Indikationskravet kan herefter sammenfattes således, at der efter det oplyste skal være *bestemte grunde til at antage*, at den pågældende ved forbliven i hjemmet vil begå en af de ovenfor nævnte lovovertrædelser.

2.3.2.4. Proportionalitetskravet

Som nævnt gælder der for alle straffeprocessuelle tvangsindgreb en proportionalitetsgrundsætning, hvorefter et indgreb ikke må foretages, såfremt det formål, der tilsigtes opnået ved indgrebet, kan tilgodeses ved mindre indgribende foranstaltninger. Bortvisning som indgreb er, på samme måde som andre indgreb i den personlige frihed, underkastet den almindelige proportionalitetsgrundsætning, men strafferetsplejeudvalget²⁰ fandt endvidere, at der for så vidt angår bortvisning, bør fastsættes en udtrykkelig lovbestemmelse herom, særligt udformet med henblik på bortvisning. Denne er indsat i lovens § 2, nr. 3, og fastslår som betingelse for bortvisning, at indgrebet *”ikke vil stå i misforhold til den herved forvoldte forstyrrelse af den pågældendes forhold, hensynet til husstanden og karakteren af den adfærd, der er udvist fra den pågældendes side”*. Ved indsættelse af en udtrykkelig lovbestemmelse om proportionalitet bliver kravet hermed et meget vigtigt led i proceduren for bortvisning. Bortvisning kan således ikke finde sted uagtet, at kriminalitetskravet, mistankekravet og indikationskravet er opfyldt. I stedet medfører proportionalitetskravet, at der må foretages en helhedsvurdering af, om bortvisning i det konkrete tilfælde er et rimeligt indgreb, og ved vurderingen heraf skal både hensynet til den krænkede og krænkende part samt karakteren af krænkelsen indgå. Det må på den ene side have for øje, hvilken risiko og ulempe husstanden udsættes for ved den krænkende persons forbliven i hjemmet, men på den anden side må der også tages højde for den ulempe og forstyrrelse, som den krænkende person udsættes for ved indgrebet; særligt hvis denne driver erhverv i tilknytning til hjemmet. Af momenter kan desuden nævnes samlivets varighed – har samlivet været kort, og står den krænkende part som ejer eller lejer af boligen, vil dette tale for, at det i stedet bør være den krænkede part der forlader boligen. Desuden vil det have betydning, om der er børn i hjemmet, idet en bortvisning i sig selv vil være et større indgreb, når der er børn i hjemmet, men på anden side indgår hensynet til børnenes beskyttelse også med stor vægt ved vurderingen af bortvisningens nødvendighed.

¹⁸ Betænkning 1439/2004 s. 91.

¹⁹ Betænkning 1439/2004 s. 92.

²⁰ Betænkning 1439/2004 s. 93 og 94.

2.3.2.5. Udvidelse af anvendelsesområdet (bortvisning uden allerede begået kriminalitet)

Strafferetsplejeudvalget foretog ved udformningen af lovudkastet en drøftelse af, hvorvidt der skulle indføres en adgang til at bortvise, uden at der allerede var begået kriminalitet. Strafferetsplejeudvalget skelede i den sammenhæng til de udenlandske ordninger, hvor en sådan adgang foreligger. I Norge gives der adgang til at bortvise, såfremt der er grund til at tro, at en person ellers vil begå en strafbar handling over for en anden person, og der er nærliggende fare for at det vil ske, mens der efter de svenske regler kan ske bortvisning, når der på grund af særlige omstændigheder er en ”påtagelig risk” for, at der vil blive begået ”et brott” mod en samboendens liv, helbred, frihed eller fred.²¹ Flertallet af strafferetsplejeudvalgets medlemmer fandt, at der i den danske bortvisningsadgang burde indføres en lignende adgang ”i tilfælde hvor en person optræder på en måde, der i øvrigt indebærer en trussel om vold mod et medlem af husstanden”. Adgangen er således begrænset til kerneområdet for bortvisning, nemlig tilfælde, hvor der frygtes overgreb i form af vold, mens det på den anden side også er sværere at forestille sig en truende adfærd der knytter sig overtrædelser af de andre bestemmelser, som kan danne grundlag for bortvisning. Adgangen til at bortvise i disse situationer beror således på en ren *fareantagelse*, men er rettet mod de situationer, hvor der mulighed for at gribe tidligt ind, og således undgå at konflikten kulminerer og volden begås. På den anden side anfører Strafferetsplejeudvalget, at man bør være tilbageholdende med at gribe ind i den personlige frihed på baggrund af forudsigelser om fremtidig kriminalitet.²² Bortvisningsindgrebet i disse tilfælde må således også begrænses til situationer, hvor der er *nærliggende risiko* for at truslerne realiseres. Er der tale om trusler, der giver frygt for helbredet, vil bortvisning allerede være mulig efter § 266, mens trusler om simpel vold ikke omfattes af denne bestemmelse. I medfør heraf, vil en adgang til at bortvise i de tilfælde ”hvor en person optræder på en måde, der i øvrigt indebærer en trussel om vold mod et medlem af husstanden” således i bund og grund have karakter af en sikkerhedsventil, som hjemler bortvisningsadgang i tilfælde, hvor der alene er fremsat trusler om simpel vold. Med hensyn til tidsaspektet angiver bestemmelsen ikke noget om, hvor nær i tid voldsudøvelsen skal ligge. Ifølge betænkningen²³ skal truslerne dog have en sådan karakter, at vold kan frygtes at forekomme i nær fremtid. Da dette imidlertid kan være vanskeligt at afgøre, uanset om der er tale om udtrykkelige eller underforståede trusler, vil en usikkerhed på dette punkt ikke skulle være afgørende.

2.3.2.6. En konkret sag

Til illustration af kriminalitetskravet, mistankekravet, indikationskravet samt proportionalitetskravet har jeg valgt at medtage en **konkret sag fra Roskilde**²⁴.

Et samlevende par havde haft fælles bopæl i over 20 år og havde 4 hjemmeboende børn i alderen 4-13 år. Parret boede på bortvisningstidspunktet på en gård, hvorfra de drev landbrug. Parret havde igennem det sidste stykke tid haft samlivsproblemer. Efter kvindens forklaring ønskede hun forholdet afsluttet, men manden ville ikke acceptere det og havde truet hende det sidste stykke tid. 2 dage før bortvisningen var parret kommet op at slås, og i den forbindelse slog manden kvinden med flad hånd i ansigtet og hev hende i håret. Skænderierne fortsatte et par dage, indtil politiet blev hidkaldt af naboer. Politiet vejledte kvinden om bortvisningsmuligheden, og kvinden anmodede om, at manden blev bortvist. Manden blev taget med på stationen, hvor han gik amok i forbindelse med afhøringen. Politimesteren traf herefter beslutning om bortvisning fra ejendommen i 4 uger. Manden indbragte bortvisningen for Retten i Roskilde, hvor han blandt andet gjorde gældende, at den udøvede vold ikke havde været af så kvalificeret karakter, at den kunne begrunde en bortvisning, ligesom evt. trusler mere havde været af selvdestruktiv karakter end rettet mod familien. Hertil kom, at kvinden selv havde forklaret, at hun også havde slået ham. Han mente endvidere ikke, at indikationskravet var opfyldt, ligesom bortvisning ud fra en helhedsvurdering ikke kunne antages at være et rimeligt indgreb. Byretten godkendte bortvisningen, og lagde ved sin afgørelse til grund, at

²¹ Betænkning 1439/2004 s. 96.

²² Betænkning 1439/2004 s. 100.

²³ Betænkning 1439/2004 s. 102.

²⁴ Anne-Kristine Axelsson: Lov om bortvisning og beføjelse til at meddele tilhold mv. s. 27 ff.

kvinden stod for den daglige fodring af dyrene, mens manden stod for det administrative arbejde. Retten lagde endvidere vægt på, at manden, der var under afsoning af en straf på 40 dages fængsel for overtrædelse af straffelovens § 119, stk. 1, for tiden var indlagt på psykiatrisk afdeling. Retten fandt, at der efter parternes forklaringer sammenholdt med oplysningerne i kvindens skadejournal var en *begrundet mistanke* om, at manden havde begået vold mod kvinden. Retten fandt endvidere efter kvindens forklaring, at manden havde *optrådt på en måde, der indebar en trussel om vold mod hende*. Efter oplysningerne om parrets forhold de seneste måneder, herunder diskussionerne om samlivsførelse og det oplyste om mandens reaktion under afhøringen hos politiet, fandt retten, at der var *grund til at frygte, at manden ved forbliven i hjemmet ville begå en overtrædelse som nævnt i bortvisningslovens § 2, nr. 1*. Uanset at parret måtte stå for at skulle have afviklet gården og dyrene, og at manden angiveligt var den bedste af de to til at tage sig af den administrative del af gårdens drift, fandt retten ikke, at bortvisning ud fra et *proportionalitetshensyn* skulle undlades jf. loven § 2, nr. 3.

I sagen lægger retten til grund, at *kriminalitetskravet* er opfyldt, selv om der alene er tale om relativ beskeden vold (§ 244), og der kun er oplysning om et voldsforhold. Dette er imidlertid også tilstrækkeligt til, at der kan ske bortvisning. Desuden lægger retten vægt på mandens adfærd og henviser i den forbindelse til, at manden havde optrådt på en måde, der indebar en trussel om vold mod kvinden jf. § 2, nr. 1, 2. led, uden at der dog direkte henvises til denne bestemmelse i afgørelsen. Manden har ifølge kvindens forklaring truet hende, men truslerne er ikke konkretiserede. I forhold til *mistankekravet* lægger retten vægt på kvindens forklaring og sammenholder denne med skadejournalen. Af den kommenterede bortvisningslov fremgår også, at det i bedømmelsen af, om der foreligger begrundet mistanke, ofte vil være ægtefællens eller samlevers forklaring, der bliver det centrale. Bærer ægtefællen spor af vold, og går dennes forklaring ud på voldsudøvelse fra partnerens side, vil kravet om begrundet mistanke normalt være opfyldt, hvis ikke partneren kan give en god forklaring²⁵. Med hensyn til *indikationskravet* har retten, uanset at der kun var oplysning om det ene voldsforhold, tillagt mandens temperament – hans reaktion under afhøringen hos politiet – og psykiske tilstand afgørende vægt. Desuden henviser retten til parternes længerevarende samlivsproblemer, herunder diskussionerne om samlivsførelse. På dette grundlag finder byretten, at indikationskravet er opfyldt. I vurderingen af bortvisningens proportionalitet nævnes alene kvindens muligheder for at passe gården. Formentlig har også mandens adfærd og den udøvede vold indgået som moment i denne vurdering. Derimod fremgår det ikke med tydelighed, i hvilket omfang hensynet til parrets 4 mindreårige børn er indgået i afgørelsen.

2.4. Bortvisningslovens anvendelse (beskrivelse og analyse med afsæt i JM's evalueringer).

Justitsministeriets Forskningsenhed har foretaget to evalueringer af bortvisningslovens anvendelse siden lovens ikrafttræden i 2004. Den første evaluering udkom i 2006 og den anden blev tilgængelig i december 2009. I det følgende er der ud fra de to evalueringer angivet antallet af sager om bortvisning, den tidsmæssige og geografiske fordeling af sagerne samt baggrunden for bortvisningsindgrebet.²⁶

2.4.1. Antallet af sager om bortvisning²⁷

Evalueringerne viser umiddelbart, at der er sket en mindre vækst af antallet af bortvisningssager. Ifølge Justitsministeriets evalueringsrapport fra 2006 er der i tidsrummet fra lovens ikrafttræden 1.7.2004 frem til 9.6.2006 fra politiet modtaget oplysninger om i alt **279** sager om bortvisning. For så vidt angår evalueringsrapporten fra 2009 er der fra d. 3.1.2007 til den 22.12.2008 registreret **324** sager, som ifølge politiets sagsstyringssystem angår bortvisningsloven. Der foreligger desværre ikke

²⁵ Anne-Kristine Axelsson: Lov om bortvisning og beføjelse til at meddele tilhold med kommentarer s. 23.

²⁶ Se tabellerne under bilag 1.

²⁷ Evalueringsrapporten fra 2006 s. 14 ff. og evalueringsrapporten fra 2009 s. 9 ff.

tilgængelige oplysninger om antallet af bortvisningssager for tidsrummet fra 9.6. 2006 frem til 3.1. 2007.

Ved Forskningsenhedens gennemgang af bortvisningssagerne har det imidlertid vist sig, at der i størstedelen af sagerne er tale om **fejljournaliseringer**²⁸. Det vil sige, at sagerne i politiets sagsstyrings-system er journaliseret under en kode, som henviser til bortvisningsloven, uden at sagen reelt set angår loven. Ifølge evalueringsrapporten fra 2006 er dette tilfældet i **225** sager ud af de 279 registrerede, mens det i rapporten fra 2009 er tilfældet i ikke mindre end **206** tilfælde. Herudover angik 43 af sagerne år 2006 og vedrørte således ikke denne evaluering. I øvrigt manglede der oplysninger om 6 sager, men som dog formodes at høre til blandt fejljournaliseringer.

For så vidt angår perioden 1.7. 2004 – 9.6. 2006 er det **reelle antal** bortvisningssager således **54**. Af evalueringsrapporten fremgår, at af de 54 sager har **45** sager ført til bortvisning, mens de resterende 9 angår anmodninger om bortvisning, som imidlertid ikke har ført til nogen bortvisning. I 3 af disse sager har forurettede umiddelbart efter anmodningen selv trukket denne tilbage, mens forurettede i 2 tilfælde ikke har underskrevet afgørelsen, da den krænkende part allerede er fraflyttet den fælles bolig. Det er således kun i **4** tilfælde, at politiet ikke har fundet, at der forelå tilstrækkeligt grundlag for kunne bortvise jf. betingelserne i lovens § 2. I en af disse sager begrundes afslaget ud fra proportionalitetshensyn, idet den krænkende part driver erhverv hjemmefra.

For så vidt angår perioden 3.1.2007 – 22.12.2008 er det **reelle antal** bortvisningssager **69** svarende til 60²⁹. Af disse sager er der i **43** tilfælde sket bortvisning, men de øvrige 17 sager angår bortvisningsanmodninger, som ikke har resulteret i bortvisning. I 8 af disse sager har forurettede selv trukket anmodningen tilbage, mens der i andre **7** sager gives afslag, idet politiet vurderer, at der ikke er grundlag for at bortvise jf. betingelserne for bortvisning. I et par af disse sager var der kun tale om et enkelt forhold – vold eller trusler om vold, og der mentes derfor ikke at være grund til at antage, at den pågældende fremtidigt ville begå en lignende overtrædelse³⁰. Der foreligger ikke oplysninger om de resterende to sager.

Ved frasortering af de fejljournaliserede sager viser det reelle antal bortvisningssager sig nu væsentlig lavere end det antal sager, der umiddelbart blev oplyst af politiet. Det kan imidlertid konstateres, at der også reelt set er tale om en mindre vækst i antallet af bortvisningssager, således at der i anden evalueringsperiode var tale om 6 bortvisningssager mere end i den første evaluering af loven.

2.4.1.1. Potentielle bortvisningssager

Forskningsenheden har desuden foretaget en undersøgelse af, hvor mange potentielle bortvisningssager, der forelå i de angivne perioder. De potentielle sager er af Forskningsenheden afgrænset ud fra følgende 4 kriterier: 1) gerningstidspunktet, 2) sagen vedrører de i bortvisningslovens § 2, nr. 1 op-

²⁸ Størstedelen af sagerne vedrører i stedet overtrædelse af Lov om restaurations- og hotelvirksomhed samt overtrædelse af bekendtgørelse om offentlig orden mv. Herudover vedrører en del af sagerne reelt set polititilholdet efter straffelovens § 265.

²⁹ I tilfælde af fx overtrædelse af et bortvisningsforbud vil der være flere journalnumre for samme sag.

³⁰ Dette står i modsætning til den ovenfor refererede sag fra Roskilde, hvor der skete bortvisning på trods af at der alene var tale om et enkelt voldsforhold, bestående af relativ beskeden vold.

regnede bestemmelser, 3) sigtede og offer må formodes at have haft samme adresse på gerningstidspunktet³¹, og 4) sigtede er fyldt 18 år på gerningstidspunktet. Oplysningerne er indhentet fra Danmarks Statistik, og ifølge disse oplysninger var der i perioden 1.7.2004 – 31.12.2005 i alt **1292** sager, som formelt set opfyldte de nævnte kriterier, og hvad angår perioden 1.1. 2007 til 31.12.2008 var der oplysning om i alt **1907** sager, hvor de nævnte udvælgelseskriterier gjorde sig gældende. I den forbindelse skal det i øvrigt anføres, at Forskningsenheden betragter antallet af potentielle sager som minimumstal. Dette begrundes med, at Forskningsenheden kun har medtaget sager, hvor det pågældende overgreb er registreret som hovedforholdet i sagen, hvorfor sager, hvor overtrædelsen alene er optaget som biforholdet, således ikke vil indgå i opgørelsen. Desuden nævnes de tilfælde, der rammes af reglen i bortvisningslovens § 2, nr. 1, 2. led, som vedrører bortvisning alene på grundlag af en truende adfærd. Denne bestemmelse medfører som sagt, at der kan ske bortvisning alene på grundlag af trusler om simpel vold, og da der hos Danmarks Statistik ikke foreligger oplysninger om sådanne forhold, indgår disse sager ikke i opgørelsen.

2.4.2. Sammenfatning

I de to evalueringsperioder er muligheden for bortvisning benyttet i henholdsvis 45 og 43 tilfælde på landsplan. Hvis man sammenholder disse tal med Forskningsenhedens beregning af antallet potentielle sager, er der tale om en meget beskedne anvendelsesgrad, nemlig henholdsvis **4 %** og **2 %**.

2.4.2.1. Metodiske overvejelser og kritikpunkter

Forskningsenhedens afgrænsning af antallet af potentielle sager giver imidlertid anledning til drøftelse. Afgrænsningen giver efter min vurdering ikke et retvisende billede af, hvornår der i virkelighedens verden kunne have fundet bortvisning sted. Først og fremmest er det problematisk, at kun sager, hvor overtrædelsen er optaget som hovedforholdet i sagen medtages, for det er bestemt ikke udelukket, at der forekommer sager hvor en person, der eksempelvis overtræder Lov om euforiserende stoffer eller har begået et andet strafbart forhold, samtidig begår vold i hjemmet. I øvrigt er der som tidligere nævnt opstillet en række restriktive betingelser for at kunne bortvise, som Forskningsenheden ikke har taget højde for i deres angivelse af, hvor ofte bortvisning kunne have fundet sted. I den forbindelse skal henvises til mistankekravet, indikationskravet og proportionalitetskravet. Ovenstående tal er afgrænset ud fra sager, hvor gerningsmanden alene er sigtet³². Retsplejeloven angiver imidlertid ikke, hvornår en person er sigtet, men udgangspunktet for vurderingen er ifølge Straffeprocessen³³, at der er omstændigheder, spor eller udsagn mv., der på objektivt grundlag og med rimelighed taler for dennes mulige skyld. Idet mistankekravet for at kunne bortvise er fastsat med udgangspunkt i betingelserne for at kunne varetægtsfængsle, er følgen heraf, at der stilles mindre krav til mistankens styrke for at kunne rejse sigtelse end for at kunne bortvise. Det må således fastslås, at mistankekravet i relation til bortvisning ikke kan betragtes som opfyldt, alene ud fra det faktum, at den pågældende er sigtet. Endvidere fremgår det af tabel 8 og 9 på bilag 1, at der i de potentielle

³¹ Oplysninger om, hvorvidt sigtede og offer er samboende, er indhentet ved årsskiftet, idet bopælsoplysninger alene opdateres én gang årligt i Danmarks Statistik. For at komme gerningstidspunktet nærmest har Forskningsenheden efterfølgende kontrolleret bopælsoplysningerne i starten af det efterfølgende år. Forskningsenheden påpeger, at der ved denne fremgangsmåde vil blive inkluderet nogle sager, hvor parret er flyttet fra hinanden inden gerningsdatoen, men samtidig vil der blive ekskluderet sager, hvor parret var samboende på gerningstidspunktet, men efterfølgende er flyttet fra hinanden. Forskningsenheden antager at disse mangler kvantitativt vil opveje hinanden til en vis grad.

³² Der kan også forekomme tilfælde, hvor der sker bortvisning uden at der samtidig bliver rejst sigtelse mod personen. Af evalueringen fra 2006, fremgår det imidlertid, at kun i 3 af de 45 sager, der har ført til bortvisning, er der ikke samtidig rejst sigtelse for en straffelovsovertrædelse, mens det af evalueringen fra 2009 er tilfældet for 10 ud af de 43 sager hvori der er sket bortvisning af den krænkende. I hovedparten af bortvisningssagerne fører det overgreb, danner grundlag for bortvisningen, således også til sigtelse for en straffelovsovertrædelse.

³³ Eva Schmidt, Jørgen Jochimsen, Michael Kistrup og Jakob Lund Poulsen: Straffeprocessen, 2. udgave s. 184.

bortvisningssager sker påtaleundladelse eller frifindelse i henholdsvis **43 %** (rapporten fra 2006) og **55 %** (rapporten fra 2009) af sagerne. Dette er yderligere en indikation for at Forskningsenhedens afgrænsning af de potentielle bortvisningssager ikke giver et reelt billede af, hvor ofte bortvisning kunne have fundet sted. Desuden vil en sigtelse ikke nødvendigvis give grundlag for at antage, at den pågældende ved forbliven i hjemmet vil begå en (ny) lovovertrædelse, hvorfor indikationskravet heller ikke med sikkerhed kan siges at være opfyldt og det samme for så vidt angår kravet om proportionalitet – bortvisningen vil derfor kunne stå i misforhold til den forvoldte forstyrrelse af den pågældendes forhold, hensynet til husstanden og karakteren af den adfærd, der er udvist fra den pågældendes side, uagtet at de øvrige betingelser er opfyldt.

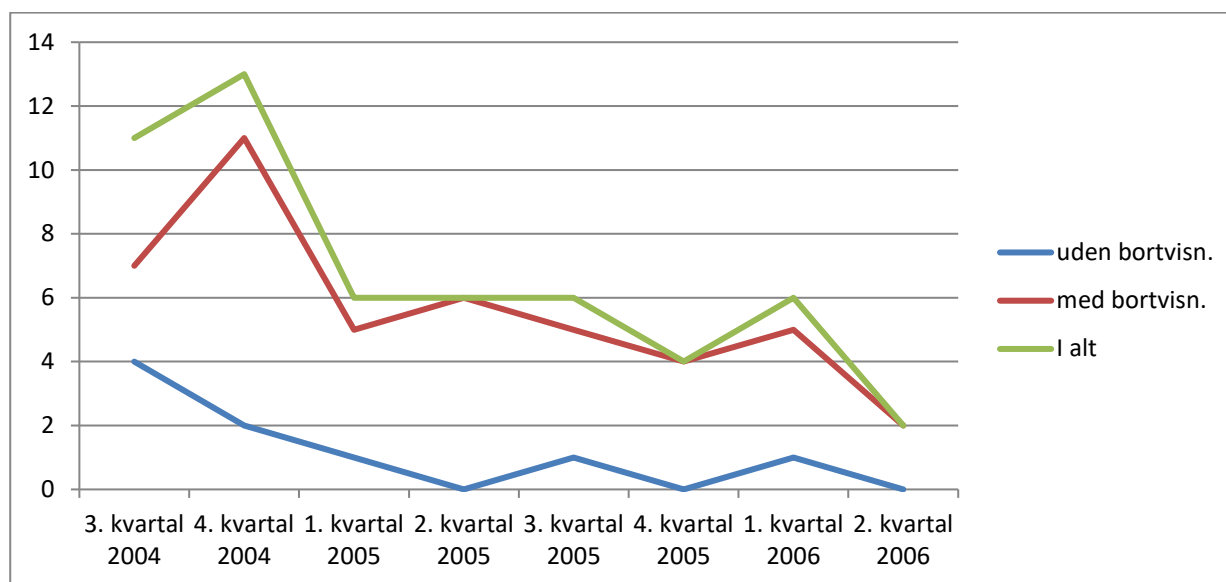
I øvrigt må det nævnes, at afgrænsningen af personkredsen ifølge bortvisningsloven ikke sker på baggrund af folkeregisteradressen, men efter det lejeretlige husstandsbegreb, som er beskrevet ovenfor. Dette bevirker også, at de tal som Justitsministeriet umiddelbart angiver, ikke giver et helt klart billede af, hvor ofte en bortvisning kunne have fundet sted.

2.4.3. Den tidsmæssige og geografiske fordeling af bortvisningssagerne

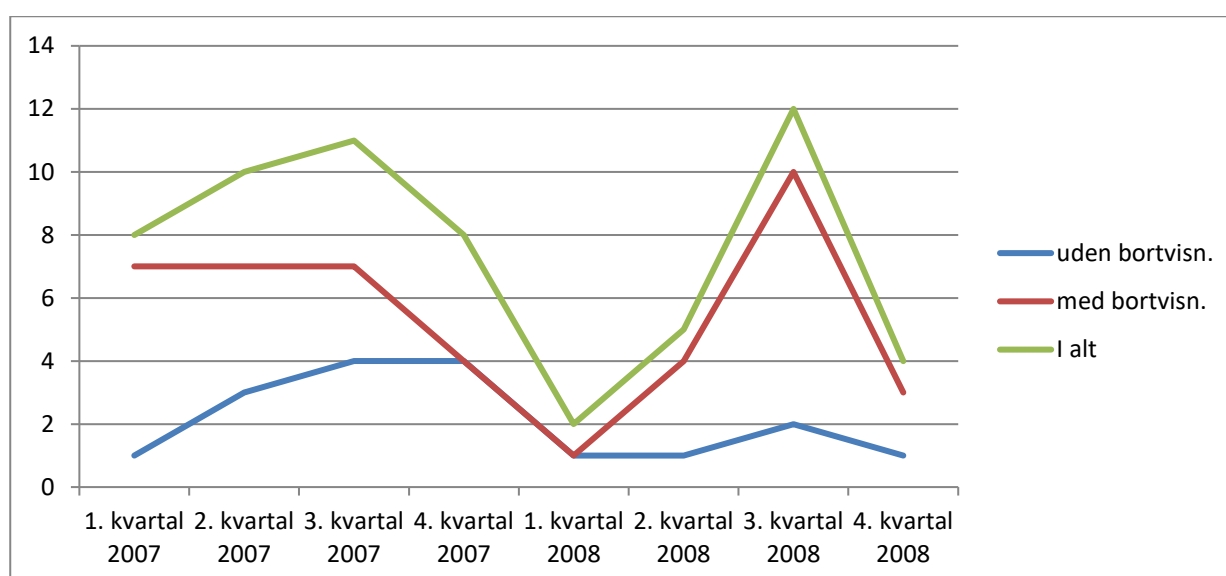
Ved at studere den tidsmæssige fordeling af bortvisningssagerne kan man danne sig et indtryk af, om der er noget mønster i, hvor ofte loven har været anvendt set i forhold til lovens ikrafttrædelse eller andre tiltag, som har forsøgt at rette fokus på loven.

I nedenstående kurve har jeg illustreret, hvor hyppigt bortvisningsloven har været anvendt fra loven trådte i kraft og 2 år frem. Af kurven ses en markant forskel på lovens anvendelse det første halvår efter lovens ikrafttræden set i forhold til lovens anvendelse i 2005 og første halvår 2006. Ikke mindre end 40 % (24 sager ud af de 54) af bortvisningssagerne blev gennemført i 3. og 4. kvartal af 2004.

Kurve 1: Udvikling i bortvisningssager fra lovens ikrafttræden i juli 2004 til og med 2. kvartal af 2006.

Kurve 2: Udvikling i bortvisningssager fra 3. januar 2007 til den 22. december 2008.

Af kurve 2, som vedrører år 2007 og 2008 ses derimod ikke noget klart udviklingsmønster. Lovens anvendelse ses at være stigende i år 2007 med mellem 8 og 11 sager i kvartalet i forhold til anvendeshyppigheden i 2005 og de to første kvartaler af 2006. I starten af år 2008 ses antallet af bortvisningssager imidlertid at falde markant, indtil der i 3. kvartal af 2008 sker en kraftig stigning i anvendelsen af loven.

At anvendelsen af loven er mere intensiv det første halvår efter lovens ikrafttræden tyder på, at politikredsene har været mest opmærksomme på loven lige efter ikrafttrædelsen. Derimod må det siges at stride mod forventningerne, at der sker et så markant fald i lovens anvendelse i den efterfølgende periode, da det i stedet måtte formodes, at loven ville blive anvendt hyppigere i takt med, at politiet blev mere fortroligt med bortvisningsloven og mere rutineret i forhold til lovens anvendelse. Stigningen i antallet af sager i år 2007 kan muligvis skyldes de tiltag, der blev iværksat efter offentliggørelsen af den første evaluering af bortvisningsloven i december 2006. I den forbindelse anførte Justitsministeriet i følgebrevet³⁴ til evalueringen, at der ”kan være behov for at sikre, at politiet i alle relevante sager er fuldt opmærksomme på lovens regler, herunder underretning til de sociale myndigheder. Justitsministeriet vil tage initiativ til at drøfte dette spørgsmål med Rigspolitiet.” Desuden anførtes

³⁴ http://www.justitsministeriet.dk/fileadmin/downloads/Forskning_og_dokumentation/foelgebrev.pdf

det fra Socialministeriets side, at der ” frem til 2008 vil være fortsat fokus på at sætte ind med konferencer og kurser for relevant fagpersonale i landets kommuner. Konferencerne har udover kommunerne også politiet som målgruppe, idet det er Socialministeriets erfaring, at der er et stort behov for vidensdeling og fokus på det tværfaglige samarbejde politi og kommuner imellem”. Disse tiltag kan have medvirket til den stigende anvendelse af loven i år 2007. At der efterfølgende sker et kraftigt fald af lovens anvendelse i starten af 2008 indikerer, at fokus på loven nu er mindsket. Dette er muligvis også årsag til, at der d. 16.5.2008 kom en meddelelse fra Rigsadvokaten³⁵, der indeholdt en vejledning om reglerne for bortvisningsloven. Denne meddelelse kan atter have øget fokus på loven og resulteret i den midlertidige stigning af bortvisningssager i 3. kvartal i 2008.

For så vidt angår den geografiske fordeling af bortvisningssagerne ses det af tabel 3, som stammer fra evalueringen fra 2006, at Glostrup ligger i spidsen med 10 bortvisningssager. Dette svarer til knap 1/5 af alle sagerne. Herefter følger Gladsaxe med 4 sager, mens der i resten af kredsene alene er tale om mellem 0-2 sager. Ser man på det potentielle antal sager³⁶, er København den kreds med flest sager, nemlig i alt 112 sager, efterfulgt af Århus (101), Odense (93) og Glostrup (83). I den forbindelse er det yderst bemærkelsesværdigt, at København og Århus således kun har haft 1 bortvisningssag – dvs. at der i disse kredse kun er sket bortvisning i 1 % af de sager, hvori bortvisning kunne have fundet sted, og for så vidt angår Odense alene i 2 % af sagerne.

Af den geografiske fordeling af sagerne i evalueringsrapporten fra 2009 ses det af tabel 4, at Københavns Vestegns Politi samt Sydsjællands og Lolland-Falsters Politi er de kredse, der har anvendt bortvisningsloven mest med 12 bortvisningssager hver. Herefter følger Nordsjællands Politi med i alt 10 sager. Heroverfor er Syd- og Sønderjyllands Politi, Fyns Politi og Bornholms Politi de kredse, der har anvendt loven mindst med alene 1 bortvisningssag hver.

Hvad angår det potentielle antal sager må andelen af bortvisningssager stadig siges at udgøre en meget lille del heraf. Hos Sydsjællands og Lolland-Falsters Politi er andelen af bortvisningssager set i forhold til det potentielle antal sager størst med en andel på 7 %, mens andelen hos de øvrige kredse går fra 1 - 6 %. Gennemsnitligt udgør andelen af bortvisningssager i forhold til det potentielle antal sager 3 %, mens der i den første evaluering blev truffet beslutning om bortvisning i 4 % af de potentielle sager. Der er således sket et lille fald i de senere år i anvendelsen af loven, set i forhold til hvor ofte loven (ifølge Forskningsenhedens tal) kunne have været anvendt.

I tabel 5 har Forskningsenheden sammenlagt politikredse i den første evaluering således, at de kan sammenholdes med indrapporteringer fra politikredse efter sammenlægningen. Heraf fremgår det, at Københavns Vestegns Politi er den politikreds, der har anvendt loven mest siden lovens ikrafttræden. I perioden 1.7.2004 – 9.6.2006 har kredsen anvendt loven i 14 tilfælde. 10 af disse sager kan ifølge den første evaluering henføres til Glostrup Politikreds, som efter sammenlægningen nu er en del af Københavns Vestegns Politi. I den anden evaluering skiller Københavns Vestegns Politi sig også ud med 12 bortvisningssager. Jeg har i den forbindelse kontaktet Københavns Vestegns Politi³⁷ med henblik på at afklare, hvorvidt det også efter sammenlægningen er Glostrup Politikreds, der anvender loven mest, men det var desværre ikke muligt at fremskaffe information herom.

I Sydsjællands og Lolland-Falsters Politi samt Nordsjællands Politi er der sket en stigning i anvendeshyppigheden af loven. Sydsjællands og Lolland-Falsters Politi havde i den forrige evaluering

³⁵ Rigsadvokatens meddelelse nr. 3/2008, ”Behandlingen af sager om samlivsrelaterede personfarlige forbrydelser”

³⁶ Definitionen på en potentiel bortvisningssag fremgår af afsnit 2.4.1.1

³⁷ Jf. telefonsamtale pr. 13.10.2010 (nærmere herom nedenfor).

alene 2 bortvisningssager, hvorfor der således er sket en seksdobling af antallet af sager. Nordsjællands Politi havde 5 sager i evalueringen fra 2006, mens kredsen i den seneste evaluering er oppe på 10 sager. Disse kredse har således anvendt loven i større udstrækning i de senere år end tidligere. Derimod er der hos Fyns Politi sket en mindskning i antallet af sager. I evalueringen fra 2006 havde kredsen 5 bortvisningssager og i evalueringen fra 2009 kun 1 bortvisningssag. Også for så vidt angår Syd- og Sønderjyllands Politi er antallet af bortvisningssager faldet fra 4 sager til nu kun 1 bortvisningssag.

2.4.3.1. Fejljournaliseringer

Af ovenstående afsnit 2.4.1 om antallet af bortvisningssager fremgår, at der sker en del fejljournaliseringer i forbindelse med politiets håndtering af sager, der kunne være relevante for bortvisning. Som nævnt er der i evalueringsrapporten fra 2006 oplysning om 225 fejljournaliserede sager, mens det af evalueringsrapporten fra 2009 fremgår, at fejljournalisering har fundet sted i 206 tilfælde. Af tabellerne 3 og 4 kan udledes, at fejljournaliseringerne fordeler sig geografisk meget ujævnt. Det ses af tabel 3, at der i Frederiksberg, Haderslev, Varde, Vordingborg og Assens ikke er sket fejljournalisering i noget tilfælde, mens der i Københavns Politikreds er sket fejljournalisering i hele 86 tilfælde. Herefter følger Hvidovre med 15 fejljournaliserede sager, mens både Gladsaxe, Odense og Vejle har 10.

Af tabel 4 ses, at Københavns Vestegns Politi har flest fejljournaliserede sager - i alt 32, efterfulgt af Midt- og Vestsjællands Politi (29) og Nordsjællands Politi (26). Omvendt er der hos Bornholms Politi ikke sket fejljournalisering i noget tilfælde, mens der hos Nordjyllands og Østjyllands Politi har været forholdsvist få fejljournaliseringer.

Sammenholder man antallet af fejljournaliserede sager fra 2009 med antallet i 2006 ses, at der er sket færre fejljournaliseringer i 2009 end i 2006, omkring 80 % af sagerne i 2006 blev fejljournaliseret, mens andelen for så vidt angår 2009 er på 77 %. Uagtet det lille fald i antallet af fejljournaliserede sager, må det konstateres, at der stadig er tale om et meget stort antal fejljournaliseringer i forbindelse med politiets journalisering af sager. Dette resulterer i en stor fejlmargen, når man i den pågældende politikreds skal danne sig et overblik over, hvor mange bortvisningssager der reelt set har været i kredsen.

2.4.4. Sammenfatning

Anvendeshyppigheden af bortvisningsloven varierer meget i de enkelte kredse. Hos Københavns Vestegns Politi ses en flittig og jævn anvendelse af loven lige fra lovens ikrafttræden til slutningen af 2008, mens der hos en række andre kredse er sket en forøgelse af antallet af bortvisningssager i løbet af evalueringsperioden eller omvendt hos andre kredse en mindskning i antallet af bortvisninger. Heroverfor ses der også eksempler på politikredse, hvor loven har været anvendt i meget ringe omfang lige siden ikrafttrædelsen.

For at forsøge at finde nogle forklaringsfaktorer herpå har jeg sat bortvisningssagerne i relative rammer. Først og fremmest har jeg illustreret hvor mange bortvisningssager, der har været i hver enkelt politikreds i diagram 1. For at finde anvendelsesfrekvensen har jeg i diagram 2 undersøgt hvor mange bortvisningssager, der har været pr. 1000 indbyggere i den enkelte politikreds.

Diagram 1: Antal bortvisningssager fordelt på politikredse.

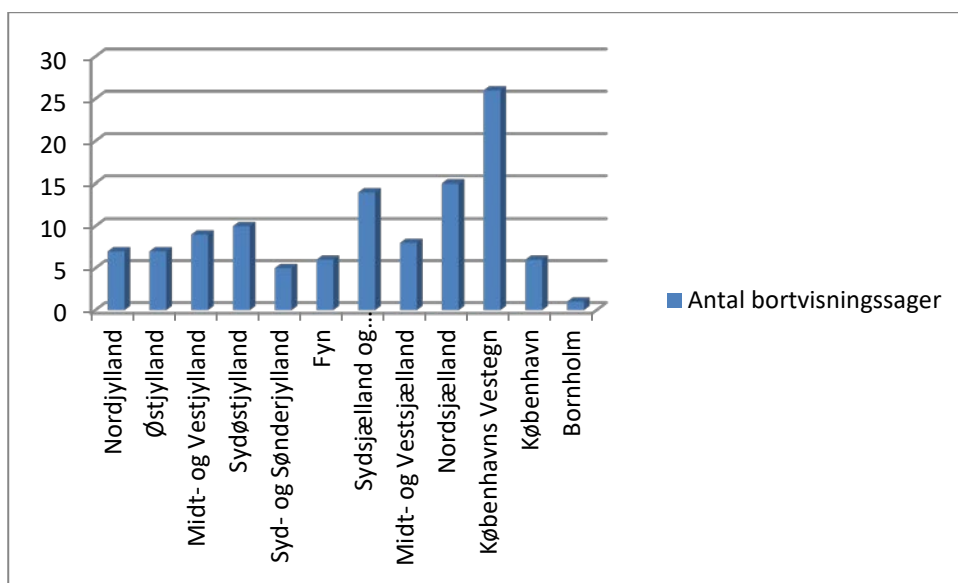
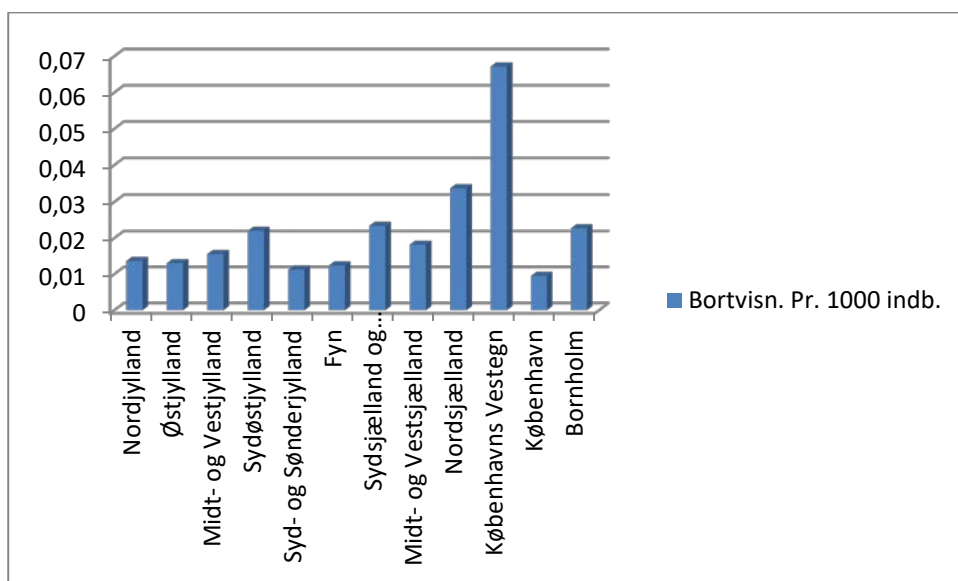

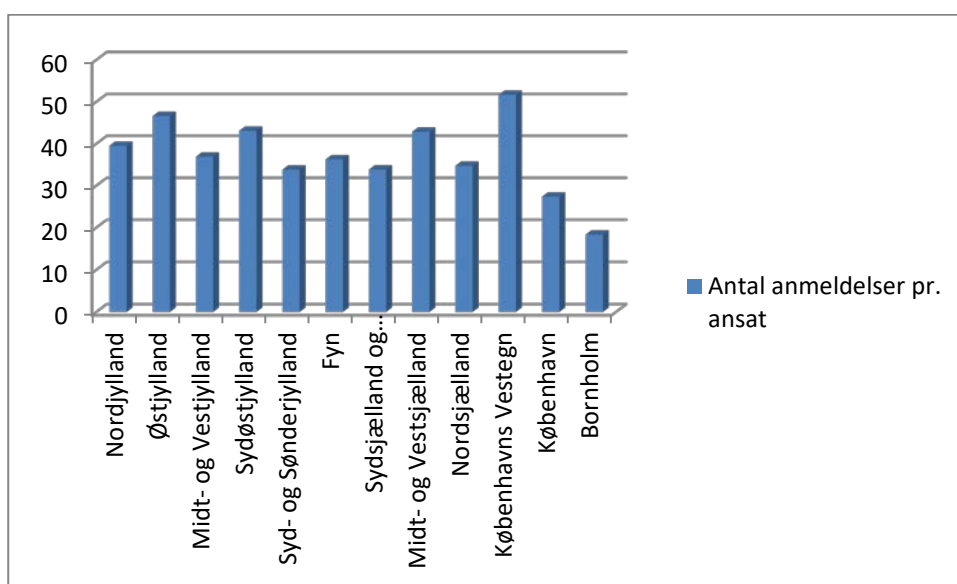
Diagram 2: Bortvisningssager pr. 1000 indbyggere fordelt på politikredse.

Af diagrammet ses, at anvendelsesfrekvensen i Københavns Vestegns Politi stadig er høj set i forhold til de øvrige kredse, selv om bortvisningssagerne fordeles ud på antallet af indbyggere.

En anden parameter, der kunne være interessant at undersøge er, hvor stor en arbejdsbyrde der er i den enkelte politikreds. Jeg har derfor i nedenstående diagram illustreret hvor mange anmeldelser³⁸ pr. ansat³⁹ der har været i hver politikreds. Formålet med diagrammet er at undersøge, hvilken indflydelse (om nogen) arbejdsbyrden i den enkelte politikreds har haft på bortvisningslovens anvendelse. Tesen er således, at et stort antal anmeldelser pr. ansat i den enkelte politikreds resulterer i, at der i kredsen har været mindre tid til at rykke ud til husspektakler og i forbindelse hermed iværksætte en bortvisning.

Diagram 3: Anmeldelser pr. ansat i hver enkelt politikreds.

Af diagrammet kan det udledes, at arbejdsbyrden hos Københavns Vestegns Politi er størst. Dette modbeviser for så vidt angår Københavns Vestegns Politi tesen om, at en i øvrigt stor arbejdsbyrde resulterer i en nedprioritering af bortvisningssagerne. Derimod kan en stor arbejdsbyrde godt være en årsag til en lav anvendeshyppighed af bortvisningsloven i de andre politikredse. I den forbindelse skal det påpeges, at det af diagrammet kan ses, at der hos Østjyllands Politi foreligger en forholdsvis stor arbejdsbyrde, men af diagram 1 ses det, at der kun er sket få bortvisninger i kredsen.

Det samme gør sig gældende hos Sydøstjyllands Politi og Midt- og Vestsjællands Politi.

Ud fra ovenstående undersøgelser må det antages, at årsagen til det store antal bortvisningssager i Glostrup og senere Københavns Vestegns Politi (set i forhold til de øvrige kredse), enten beror på, at der simpelthen bare er flere relevante sager i denne kreds eller også, at kredsen har mere fokus på bortvisningsloven og dens anvendelse. I evalueringsrapporten fra 2006 forklares det relativt høje antal bortvisningssager i Glostrup med, at der er meget fokus på vold i hjemmet og på bortvisningsloven

³⁸ Jeg har lagt det gennemsnitlige antal anmeldelser pr. år, siden sammenlægningen af politikredsene, til grund.

³⁹ Antallet af medarbejdere inkluderer politifolk, jurister samt administrative medarbejdere. Tallene er indhentet fra politikredsenes hjemmesider, eller ved telefonisk at have kontaktet politiets personaleafdeling.

generelt i denne politikreds. Af rapportens interview med politikredsen fremgår, at Glostrup politikreds vurderer kendskabet til loven som godt, idet information om loven ikke alene er givet ved lovens ikrafttræden, men sker løbende. Endvidere gennemgår politiet i Glostrup døgnrapporterne med henblik på at finde sager, hvor bortvisning kunne være relevant⁴⁰. Som nævnt ovenfor har det ikke været muligt at få et tal på, hvor mange af bortvisningssagerne hos Københavns Vestegns Politi, der kan henføres til Glostrup politikreds, men jeg har i den forbindelse kontaktet chefen for særlige sager i Københavns Vestegns Politi, Christina Tassing⁴¹ for at forhøre mig omkring arbejdsgangen i kredsen. Formålet med henvendelsen var at undersøge, hvorvidt Københavns Vestegns Politi har videreført Glostrup politikreds' tilgang til bortvisningsloven og bevaret kredsens fokus på vold i hjemmet generelt. Christina Tassing bekræfter, at der i kredsen sker en løbende ajourføring af bortvisningslovens regler, og at kredsen fortsat gennemgår døgnrapporterne med henblik på at finde sager, hvor bortvisningsloven vil kunne finde anvendelse. Herudfra kunne det således antages, at kredsens **tilgang** til bortvisningsloven er årsag til den hyppige anvendelse af loven i kredsen.

2.4.5. Baggrunden for bortvisning

En bortvisning kan iværksættes ved, at et medlem af husstanden anmoder herom eller i de tilfælde, hvor anmodning ikke foreligger, når "almene hensyn" kræver det jf. bortvisningslovens § 5, stk. 1. Kriteriet "almene hensyn" er ifølge strafferetsplejeudvalgets betænkning⁴² et udtryk for, hvad samfundet kan acceptere uden indgriben. Som eksempler på sådanne tilfælde nævnes i betænkningen situationer, hvor der er begrundet formodning om, at den forurettedes passivitet eller evt. udtrykte modvilje skyldes frygt eller lign., og derfor ikke er reel. For det andet vil bortvisning kunne ske, hvis forurettede er et umyndigt barn eller i øvrigt en person, der er ude af stand til at varetage sine interesser. Af betænkningen fremgår, at det dog heller ikke vil være udelukket at bortvise i tilfælde, hvor forurettede er myndig og mentalt habil, men giver udtryk for at foretrække et voldspræget liv frem for en samlivsophævelse ved bortvisning. Det er dog givet, at kriteriet "almene hensyn" overlader et væsentligt skøn til politiet.

Af evalueringsrapporten fra 2006 fremgår, at i samtlige 54 sager⁴³, er det den forurettede, der har anmodet om bortvisningen. Dette er dog sket efter, at politiet har oplyst og vejledt den forurettede om muligheden for bortvisning. I rapporten fra 2009 blev 56⁴⁴ ud af 60 sager iværksat på forurettedes anmodning. Dette formodes i øvrigt også at være tilfældet for de resterende 4 sager, idet der ikke foreligger eksplicit oplysning om, at andet skulle have dannet grundlag for politiets indgriben. Der er således en kraftig indikation for, at politiet er yderst tilbageholdende med at anvende adgangen til at bortvise uden forurettedes anmodning.

Af tabel 6 og 7 ses, hvilke typer af kriminalitet der har dannet grundlag for bortvisningssagerne. Tabel 6 stammer fra evalueringen fra 2006 og heraf fremgår, at størstedelen af bortvisningssagerne, nemlig 86 % angår simpel vold (§ 244). Af tabel 7, som vedrører evalueringen fra 2009, kan ligeledes udledes, at den simple vold (§ 244) er den krænkelse, der har resulteret i flest bortvisningssager, ikke mindre end 70 % af sagerne. Af tabel 6 fremgår, at et mindre antal sager, nemlig 7 %, har vedrørt trusler (§ 266), hvorimod denne krænkelse i tabel 7 udgør 15 % af bortvisningssagerne. Det samme gør sig gældende vedrørende grov vold (§ 245), som ses i tabel 6 at have dannet grundlag for 7 % af

⁴⁰ Evalueringsrapporten fra 2006 s. 19.

⁴¹ Telefonsamtale pr. 13.10.2010. Udskrift af samtalen kan rekvireres ved henvendelse til undertegnede herom.

⁴² Betænkning 1439/2004 s. 108.

⁴³ Evalueringsrapporten fra 2006 s. 19.

⁴⁴ Evalueringsrapporten fra 2009 s. 12.

bortvisningssagerne, hvorimod dette i tabel 7 ligeledes er tilfældet i 15 % af sagerne. Ingen af bortvisningssagerne, hverken for så vidt angår evalueringen fra 2006 eller evalueringen fra 2009, har vedrørt den særligt alvorlige vold efter § 246, ligesom hverken seksualforbrydelser eller andre overgreb, der ifølge lovens § 2, nr. 1 kan hjemle en bortvisning, ses at have resulteret heri.

Ser man på de potentielle sager, er det ligeledes den simple vold (§ 244), der dominerer med 63 % af sagerne i tabel 6 og 60 % af sagerne i tabel 7. Herefter følger trusler (§ 266) med 19 % i tabel 6 og 14 % i tabel 7, mens § 245- 246 vold udgør henholdsvis 7 % (tabel 6) og 11 % (tabel 7) af sagerne. Seksualforbrydelserne svarer til 7 % og 9 % af sagerne, mens de øvrige lovovertrædelser udgør 4 % og 6 %.

Nedenstående diagrammer (diagram 4 og 5) afbilder antallet af reelle bortvisningssager set i forhold til antallet af potentielle bortvisningssager fordelt på typer af kriminalitet.

Diagram 4: Antal bortvisningssager og antal potentielle sager fordelt på typer af overgreb i perioden 1. juli 2004 – 9. juni 2006.

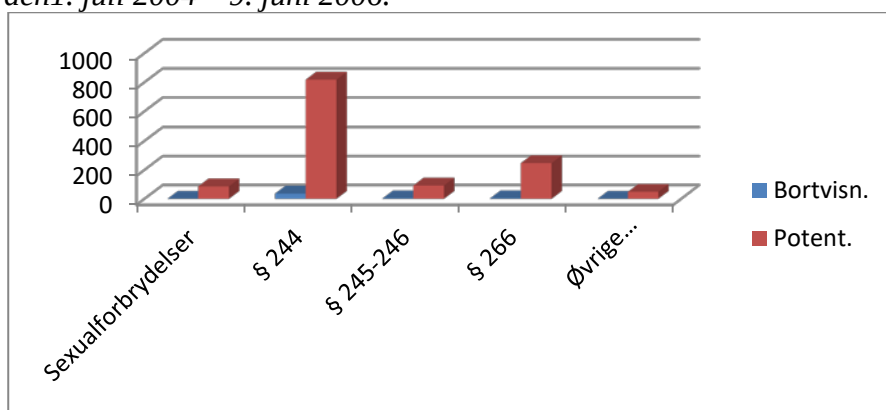
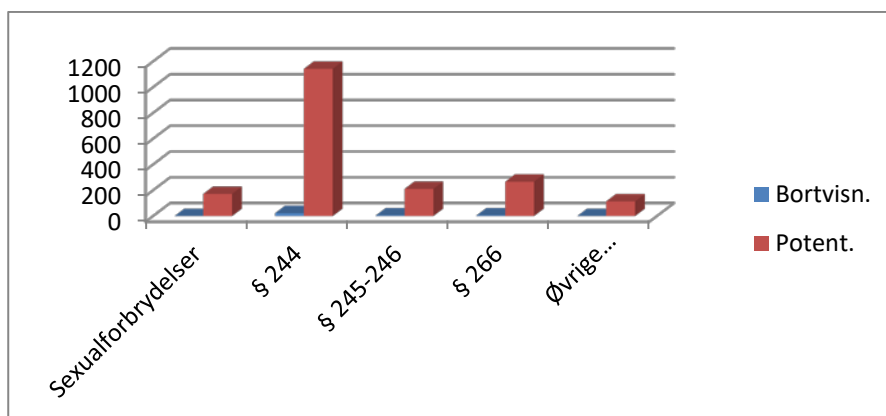

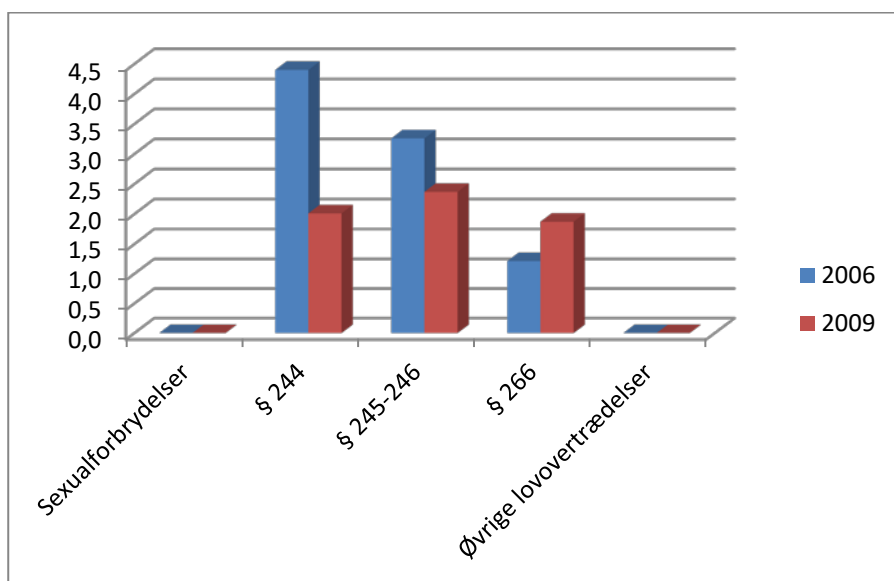
Diagram 5: Antal bortvisningssager og antal potentielle sager fordelt på typer af overgreb i perioden 3. januar 2007 – 22. december 2008.

Af diagrammerne ses tydeligt, at de reelle bortvisningssager udgør en meget lille del af de potentielle bortvisningssager. Desuden fremgår det af begge diagrammer at den simple vold efter § 244, er den krænkelse der ligger bag størstedelen af de potentielle sager.

For at undersøge udviklingen i hvilke kriminalitetstyper der har dannet grundlag for flest bortvisninger i forhold til hvor ofte de kunne have dannet grundlag for en sådan, har jeg udregnet hvor stor en procentdel det reelle antal bortvisningssager udgør i forhold til det potentielle antal bortvisningssager for hver kriminalitetstype. Disse tal er udregnet for hver periode de to evalueringer strækker sig og afbildet i nedenstående diagram.

Diagram 6: De reelle bortvisningssagers procentvise andel af de potentielle bortvisningssager fordelt på kriminalitetstype for hver tidsperiode.

Af diagrammet fremgår, at bortvisninger iværksat på grundlag af simpel vold efter § 244 og grov vold efter § 245 udgør en større andel af de potentielle sager i den tidsperiode evalueringen fra 2006 omfatter, end de tilsvarende sager udgør i den tidsperiode evalueringen fra 2009 vedrører. Derimod udgør bortvisningssager iværksat på baggrund af trusler (§266) en større andel af de potentielle bortvisningssager i evalueringen fra 2009, end bortvisningssagerne fra den første tidsperiode gør. Af diagrammet kan således udledes, at udviklingen går i retning af i højere omfang at bortvise på grundlag af trusler efter § 266, og samtidig i mindre omfang at bortvise på grundlag af simpel og grov vold (§§ 244-245), dog set i forhold til hvor ofte bortvisning ifølge de potentielle sager kunne have fundet sted.

Som beskrevet ovenfor i afsnit 2.3.2.1 om kriminalitetskravet er kerneområdet for bortvisning vold og strafbare trusler, og lovens anvendelse i praksis må siges at stemme overens hermed. Dog bliver bortvisningsloven, uagtet den stigende tendens til anvendelse af loven på grundlag af trusler, bragt på banen i væsentlig højere omfang ved tilfælde af simpel vold end ved trusler. Imidlertid er det bemærkelsesværdigt, at overgreb i form af grov vold giver anledning til færre bortvisninger end simpel vold gør. Der burde netop være større tilbøjelighed til at gribe ind i sager, hvor der begås en krænkelse af grovere karakter, frem for indgriben i mindre grove sager.

3. Polititilhold efter straffelovens § 265.

3.1. Kort om bestemmelsens historie

§ 265 blev indsat i straffeloven i 1930, men tilholdsinstitutionen var kendt allerede før indførelsen af bestemmelsen, idet det var kutyme, at politiet uden særlig lovhjemmel havde adgang til at give personer, der vedvarende virkede fredsforstyrrende for andre, en advarsel om at undlade en sådan adfærd. En overtrædelse af den meddelte advarsel medførte et arbitrært strafansvar. Med indførelsen af § 265 blev den hidtidige praksis således blot legaliseret⁴⁵. Oprindeligt var overtrædelse af en advarsel sanktioneret med bøde eller hæfte indtil 6 måneder, men strafferammen blev i 1965 ændret til ”bøde eller hæfte eller under skærpende omstændigheder med fængsel indtil 6 måneder”⁴⁶. Samtidig blev det også vedtaget, at en meddelt advarsel skulle have gyldighed i 5 år. Afskaffelsen af hæftestrafen i 2000 medførte, at overtrædelse af § 265 nu var sanktioneret med bøde eller fængsel indtil 6 måneder, og først ved lov nr. 218 af 31-03-2004 blev strafmaksimum i § 265 hævet fra fængsel indtil 6 måneder til fængsel indtil 2 år.

3.2. Bestemmelsens indhold

§ 265: ”Den, der krænker nogens fred ved trods forud af politiet given advarsel at trænge ind på ham, forfølge ham med skriftlige henvendelser eller på anden lignende måde forulempe ham, straffes med bøde eller fængsel indtil 2 år. En af politiet meddelt advarsel har gyldighed for 5 år.”

I bestemmelsen opstilles to betingelser for idømmelse af straf. For det første skal politiet forud for en overtrædelse have meddelt gerningsmanden en advarsel mod at trænge sig ind på den forurettede på forulempende vis, og for det andet skal henvendelsen have en fredskrænkende karakter. Fredskrænkelser defineres i bestemmelsen meget bredt som i ”at trænge ind på ham, forfølge ham med skriftlige henvendelse eller på anden lignende måde forulempe ham”.

De materielle betingelser for at meddele en advarsel fremgår derimod ikke af § 265, men skal findes i advarselscirkulæret⁴⁷. Herudover skal de almindelige forvaltningsretlige regler og grundsætninger iagttages, hvilket beror på, at en advarsel er en bebyrdende, konstitutiv forvaltningsakt, som meddeles af politiet som forvaltningsmyndighed. I advarselscirkulæret er der kun fastsat enkelte retningslinjer for meddelelse af en advarsel hvilket begrundes med, at de konkrete sager kan være af meget forskellig karakter. Dog er det en forudsætning for meddelelse af en advarsel, at den advarslen er rettet mod, allerede har gjort sig skyldig i forulempelser omfattet af advarslen. Der kan således ikke gives en advarsel præventivt, dvs. i situationer hvor der intet er sket mellem parterne, men hvor den ene part blot ønsker at sikre sig mod forulempelse fra den anden parts side. Herudover hviler afgørelsen i vidt omfang på politiets skøn, som må udøves på grundlag af en konkret vurdering af samtlige faktiske og retlige forhold der indgår i sagen. Desuden anføres det, at politiet i tvivlstilfælde ikke bør være tilbageholdende med at meddele en advarsel.

Det kendetegnende ved den straffbare adfærd efter § 265 er, at den har karakter af en forulempelse af forurettede, men adfærden kan imidlertid godt samtidig være strafbar efter andre bestemmelser eks. blufærdighedskrænkelser (§ 232), vold (§§ 244-245), trusler (§ 266), husfredskrænkelser (§ 264, stk. 1), injurier (§ 267), uberettiget beluring og fotografering (§ 264 a) eller hærværk (§ 291). På den anden side kan der også være tale om en adfærd, som ikke er strafbar i sig selv, men blot generende

⁴⁵ Hurwirtz s. 310

⁴⁶ Lov nr. 212 af 04-06-1965

⁴⁷ Cirkulæreskrivelse nr. 11075 af 12-02-1990.

for den, det går udover.⁴⁸ Dette kan forekomme i form af hyppige uønskede henvendelser, tilsendelse af blomster eller pladeønsker i radioen. Formålet med bestemmelsen er at sikre forurettedes fred, og bestemmelsen kriminaliserer derfor den blotte henvendelse fra gerningsmanden.

3.3. Bortvisningsloven kontra polititilholdet.

Ifølge bortvisningsloven er det en forudsætning for lovens anvendelse, at klager og indklagede tilhører samme husstand. Advarsler jf. § 265 forudsætter derimod, at klager og indklagede ikke længere bor sammen og heller ikke har udsigt hertil. En allerede meddelt advarsel vil således bortfalde, hvis parterne flytter sammen (igen).⁴⁹

Betingelsen for at kunne bortvise er jf. det ovenfor anførte, at såvel kriminalitetskravet, mistankekravet, indikationskravet samt proportionalitetskravet er opfyldt. Dog er der som nævnt også indført en sikkerhedsventil, således at der kan ske bortvisning, uden at der foreligger aktuel kriminalitet, såfremt den bortviste har optrådt på en måde, der i øvrigt indebærer trussel om vold mod et medlem af husstanden. En advarsel efter § 265 forudsætter blot, at der foreligger en forudgående sandsynliggjort forulempelse af klagers fred i et vis omfang, som ikke nødvendigvis i sig selv er særskilt strafbar adfærd.⁵⁰

Politiet kan i forbindelse med sagsbehandlingen af en bortvisningsafgørelse administrativt tilbageholde indklagede i op til 24 timer. Imidlertid vil der i de tilfælde, hvor der er begrundet mistanke om, at den krænkende person har begået en af de i lovens § 2 nævnte straffelovsovertrædelser, være fornuddent anholdelsesgrundlag efter RPL § 755, stk. 1. Reglen om administrativ tilbageholdelse bliver således kun relevant i de tilfælde, hvor den krænkende person har optrådt på en måde, der i øvrigt indebærer en trussel om vold mod et medlem af personens husstand jf. lovens § 2, stk. 1, 2. led. I disse tilfælde kan der ikke ske anholdelse efter RPL § 755, idet den pågældende ikke er mistænkt for et forhold, der i sig selv er strafbart, men der kan alligevel være en alvorlig frygt for overgreb, som giver behov for at kunne tilbageholde personen med henblik på afhøring og hindring af overgrebet. Ved den administrative sagsbehandling i forhold til § 265 kan der hverken ske anholdelse eller administrativ frihedsberøvelse, da der ikke er hjemmel hertil.

En afgørelse om bortvisning er en forvaltningsretlig afgørelse, og den administrative sagsbehandling foregår således efter de almindelige forvaltningsretlige regler og grundsætninger. Dette medfører, at reglerne om partshøring, aktindsigt, skriftlighed, begrundelse og klagevejledning finder anvendelse. Det samme gør sig gældende for udstedelse af tilhold efter § 265.

Det geografiske udgangspunkt for en bortvisning er "hjemmet", og en bortvisning rummer både et forbud mod at indfinde sig på lokaliteten samt at opholde sig på lokaliteten, men ikke et forbud mod at tage kontakt til husstandens medlemmer. En advarsel efter § 265 knytter sig til en konkret person – ikke til en lokalitet, medmindre lokaliteten angives som en konkret personkreds, eksempelvis personalet på et socialkontor. Indklagede i § 265-sager er derfor ikke begrænset i sin bevægelsesfrihed, men alene i muligheden for at rette henvendelse til en konkret person. Klager er således beskyttet under sin færden i hele landet.

For i bortvisningstilfælde at undgå, at indklagede tager kontakt til husstandens medlemmer, kan der i tilknytning til en bortvisning udstedes et tilhold efter bortvisningslovens § 3, stk. 1. Dette tilhold har samme indhold som et tilhold efter § 265 har og indebærer et forbud for indklagede mod "at trænge

⁴⁸ Kommenteret Straffelov s. 393.

⁴⁹ Kommenteret Straffelov s. 393 og Advarselscirkulæret.

⁵⁰ Staun s. 197.

sig ind på, forfølge med skriftlige henvendelser eller på lignende måde forulempe et medlem af husstanden". Et tilhold efter bortvisningslovens § 3, stk. 1 kan dog kun anvendes i tilknytning til en bortvisning. Der er således ikke knyttet særlige betingelser til udstedelsen af et sådant tilhold, idet der allerede er fastsat restriktive betingelser for at kunne bortvise. Hvorvidt der skal udstedes et tilhold efter § 3, stk. 1, beror på en vurdering af hvad der er hensigtsmæssigt til beskyttelse af forurettede.

En yderligere mulighed er indført med bortvisningslovens § 3, stk. 2, som giver hjemmel til at udstede et såkaldt *geografisk bestemt tilhold*. I modsætning til bortvisningslovens § 3, stk. 1 og straffelovens § 265, som alene retter sig mod henvendelsen til en person, kan det med bortvisningslovens § 3, stk. 2 forbydes den indklagede at henvende sig på en lokalitet. Af bestemmelsen følger, at "det kan forbydes den, der bortvises, at opholde sig i et nærmere afgrænset område i nærheden af boligen eller et medlem af husstandens arbejds- eller uddannelsessted, når 1) et tilhold efter stk. 1 ikke er tilstrækkeligt af hensyn til bortvisningens formål, og 2) forbuddet ikke vil stå i misforhold af den pågældendes forhold, hensynet til husstanden og karakteren af den adfærd, der er udvist fra den pågældendes side". Formålet med bestemmelsen er, at etablere en sikkerhedszone for forurettede, hvorved man kan begrænse utrygheden hos personer, som har været og stadig er udsat for betydelig belastning som følge af overgreb og trusler. Herudover vil det geografisk bestemte tilhold også kunne modvirke nye overgreb, idet man herved får mulighed for at gribe tidligere ind end ellers, nemlig allerede før en direkte kontakt mellem forurettede og den krænkende part opstår.

Bortvisning kan ske, når et medlem af husstanden anmoder om det, eller når almene hensyn kræver det. Tilhold efter § 265 var ifølge administrativ praksis betinget af en anmodning herom fra forurettede. Imidlertid blev der med bortvisningslovens vedtagelse indført en adgang i bortvisningslovens § 12, stk. 1 til også at meddele tilhold efter § 265, når almene hensyn kræver det.

En bortvisning med tilknyttede tilhold gælder maksimalt i 4 uger, men kan forlænges med indtil 4 uger ad gangen. Der er ikke fastsat nogen absolut længstetid for bortvisningen, men en afgørelse om forlængelse forudsætter, at de almindelige betingelser for bortvisning fortsat er til stede jf. lovens § 2. Herunder vil hensynene til blandt andet egnethed, forsvarlighed, nødvendighed og proportionalitet være af afgørende betydning. Desuden kan en bortvisning ophæves før en frists udløb, hvis det godtgøres, at betingelserne for bortvisning ikke længere er opfyldt⁵¹. En advarsel efter § 265 gælder maksimalt i 5 år og kan ligeledes forlænges uden begrænsning, dog under hensyn til de forvaltningsretlige regler⁵². En advarsel efter § 265 kan frit tilbagekaldes før gyldighedsperiodens udløb, men bortfalder, såfremt parterne etablerer "fredeligt samkvem". Ifølge Staun⁵³ s. 203 ligger det heri, at den forurettede har accepteret omgang med den anden part, som vedkommende ikke havde behøvet at acceptere. Dette gælder, selv om der alene er tale om kortvarigt samkvem, såsom at parterne mødes for at tale ud med hinanden og evt. bilægge deres stridsspørgsmål.

Politimesteren er ved en bortvisningsafgørelse forpligtet til at underrette kommunen om sagen senest samtidig med afgørelsen. Underretningspligten er derimod ikke obligatorisk ved meddelelse af advarsel efter § 265, medmindre forholdet falder ind under den almindelige forpligtelse for offentlig ansatte til at underrette de sociale myndigheder.

Indklagede har krav på domstolsprøvelse af selve bortvisningen, såfremt han begærer det inden 14 dage efter forkyndelse af bortvisningen. Såfremt begæring fremsættes, skal sagen indbringes for domstolene inden 24 timer af politimesteren med obligatorisk pligt til at beskikke indklagede en advokat,

⁵¹ Lovforslag nr. 218/2004 pkt. 4.2.1.2

⁵² Nordskov Nielsen s. 332

⁵³ Staun s. 203.

der har samme rettigheder, som en forsvarer i en straffesag. Indklagede skal udtrykkeligt gøres bekendt med prøvelsesadgangen⁵⁴. Retsmødet skal afholdes inden 5 dage, hvilket formentlig forstås som døgn, som tilfældet er ved varetægtsfængsling. Med domstolsprøvelsen er der lagt op til en tilbunds gående prøvelse af både det formelle grundlag samt det af politimesteren udøvede skøn, men der er intet anført herom i lovforslaget. En meddelt advarsel efter § 265 udløser for indklagede intet retskrav på beskikkelse af advokatbistand, ligesom indklagede også selv må indbringe sagen for domstolene, medmindre advarslens gyldighed anfægtes i forbindelse med prøvelse af en straffesag. Den almindelige domstolskontrol ved § 265-sager er som udgangspunkt en prøvelse af det formelle grundlag og de forvaltningsretlige grundsætninger, men med tilbageholdenhed i forhold til det af politiet udøvede skøn.

Afgørelsen om selve bortvisningen kan ikke påklages til statsadvokaten, da prøvelse heraf er direkte underlagt domstolskontrol. Derimod kan det udstedte tilhold og det geografisk bestemte tilhold påklages til statsadvokaten, som her uden begrænsning kan prøve både lovmæssigheden og hensigtsmæssigheden. En advarsel efter § 265 kan på samme måde påklages til statsadvokaten og prøves til bunds.

Overtrædelse af bortvisning samt evt. tilknyttede tilhold kan ligesom § 265 tilholdet straffes med bøde eller fængsel indtil 2 år.

Det subjektive tilregnelsskrav bør efter strafferetsplejeudvalgets opfattelse være forsæt, hvilket også er gældende for overtrædelse af § 265⁵⁵.

Erstatningskrav for en meddelt bortvisning kan i medfør af bortvisningslovens § 10, stk. 2 påberåbes jf. RPL § 1018 h, og erstatning for den administrative tilbageholdelse, når bortvisning ikke gennemføres eller godkendes, kan påberåbes jf. RPL § 1018 a⁵⁶. I forhold til § 265 er der ikke særskilt hjemmel for påberåbelse af erstatningskrav i forbindelse med en meddelt advarsel, hvorfor de almindelige erstatningsansvarsbetingelser er gældende.

Tabel 10: Antal begæringer om udstedelse af tilhold i tidsrummet 2001-2008.

År	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Antal	1742	1768	1734	1540	1442	1279	1170	954

Ovenstående tabel viser, hvor mange begæringer⁵⁷ om udstedelse af tilhold efter straffelovens § 265, der har været fremsat i tidsrummet 2001 – 2008. Set i forhold til antallet af anmodninger om bortvisning det tidsrum de to evalueringer strækker sig over, ses en væsentlig forskel. I tidsrummet 1. juli 2004 – 9. juni 2006 og 3. januar 2007 – 22. december 2008 har der i alt været fremsat 110 (114) anmodninger om bortvisning. Det kan dog ikke antages, at der er det samme behov for iværksættelse af en bortvisning, som for at meddele et tilhold; tilholdet vedrører jf. ovenstående en situation (parterne må ikke dele husstand) og bortvisningsloven en anden (parterne skal dele husstand), men en så markant forskel på, hvor ofte et tilhold ønskes iværksat, set i forhold til hvor ofte der anmodes om bortvisning, kan indikere et meget mangelfuldt kendskab til bortvisningsloven. Dog kan det på den

⁵⁴ Lovforslag nr. 218/2004, pkt. 4.4.1.2 – 4.4.1.3.

⁵⁵ Lovforslag nr. 218/2004, pkt. 4.6.1.

⁵⁶ Lovforslag nr. 218/2004, pkt. 4.4.1.3.

⁵⁷ Det har desværre ikke været muligt at fremskaffe information om hvor mange tilhold, der er blevet meddelt i den angivne periode.

anden side ikke forventes, at der er det samme kendskab til bortvisningsloven, som kun har eksisteret siden 2004, som der er til en bestemmelse som § 265, som blev indsat i straffeloven i 1930, og som har været en del af praksis endnu tidligere end det. Uanset at der ikke kan drages nogen direkte sammenligning, må det dog helt klart fastslås at bortvisningsloven bringes på banen i alt for få tilfælde.

4. Analyse og diskussion

4.1. Husstandsbegrebet

Ifølge Strafferetsplejeudvalgets betænkning⁵⁸ skal der ved afgrænsningen af "husstanden" tages udgangspunkt i "*det lejeretlige husstandsbegreb*". Denne afgrænsning giver imidlertid anledning til drøftelse. Ifølge begrebet er det en betingelse, at der udover den fælles bopæl foreligger en væsentlig og personlig tilknytning mellem parterne. Afgørelsen af, om en sådan tilknytning foreligger, må siges at være en vurderingssag, der i praksis kan være vanskelig at foretage. Desuden bliver udgangspunktet for afgrænsning ikke simplere af, at reglerne om bortvisning ifølge Strafferetsplejeudvalget også må gælde i en række tilfælde som normalvist ikke omfattes af det lejeretlige husstandsbegreb, nemlig tilfælde "*hvor boligfællesskabet efter en samlet vurdering kan sidestilles med et familiefællesskab*"⁵⁹. Resultatet af denne grænsedragning bliver en række fortolkningsspørgsmål, som efter min vurdering også kan resultere i fejlurdelinger. I evalueringsrapporten fra 2006 fremgår⁶⁰, at en række af de sager, der er indrapporteret fra politikredsene som bortvisningssager, men som af Forskningsenheden er betegnet som fejljournaliseringer, beror på dette rum for fortolkning. Som eksempel kan nævnes en sag, som fra politiets side er journaliseret som en bortvisningssag, men hvor Forskningsenheden ikke vurderer, at der er tale om en fælles husstand, idet parterne reelt set ikke bor sammen på afgørelsestidspunktet. Sagen angår et tilfælde, hvor den krænkende part pga. boligmangel flytter ind hos den forurettede halvanden måned før episoden, der foranlediger anmodningen om bortvisningen. Vedkommende er dog flyttet ud igen allerede to uger efter at være flyttet ind, dvs. knap en måned før overgrebet. Denne sag betragtes af Forskningsenheden som en fejljournalisering. En række andre eksempler på sager, der tilsvarende betragtes som fejljournaliseringer fra Forskningsenhedens side, er sager, hvor ægtefællen eller børnene er flyttet hjemmefra inden afgørelsestidspunktet. Der kan efter min opfattelse imidlertid ikke herske nogen tvivl om, at der ikke foreligger fælles husstand, når parterne, som i ovenfor nævnte sag, ikke deler bopæl på selve gerningsdatoen. Imidlertid kunne det efter min mening give anledning til tvivl, hvorledes sagen skal journaliseres, hvis en af parterne af den ene eller anden årsag selv fraflytter boligen efter anmodningsdatoen, men inden afgørelsesdatoen.

Desuden må det påpeges, at lejelovens regelsæt er skabt med henblik på at regulere en helt anden retstilling end bortvisningslovens regler er. Lejelovgivning er ikke skruet sammen til at skulle gribe ind i den enkeltes bevægelsesfrihed eller til at fratage denne retten til at benytte egen bolig, som bortvisningslovens regler giver adgang til, så derfor er det efter min vurdering en problematisk tilgang til bortvisningslovens regelsæt at overføre et begreb så direkte fra en disciplin, hvor formålet er at regulere et helt andet og langt mindre indgribende retsområde.

Ved drøftelse af det lejeretlige husstandsbegreb som udgangspunkt for afgrænsningen af husstanden, ses der at være en række problemer forbundet hermed. Begrebet er svært håndterbart for politiet i praksis, ikke alene kan vurderingen af, hvorvidt der foreligger en væsentlig og personlig tilknytning

⁵⁸ Betænkning 1439/2004

⁵⁹ Betænkning 1439/2004 s. 74.

⁶⁰ Evalueringsrapporten 2006 s. 15.

mellem parterne, eller om boligfællesskabet efter en samlet vurdering kan sidestilles med et familie-fællesskab være yderst vanskelig at foretage, men grænsedragningen kan desuden, som det fremgår af evalueringsrapporten, føre til, at der sker fejljournaliseringer. Endvidere benyttes begrebet til at regulere et yderst indgribende retsområde, men er udformet med henblik på at regulere lejeretlige tvister.

På baggrund af ovenstående kunne man herefter overveje, hvilke alternativer, der måtte være til det lejeretlige husstandsbegreb som udgangspunkt for afgrænsningen af husstanden. En oplagt mulighed er at tage udgangspunkt i *den folkeregistrerede adresse*. Såfremt parterne er tilmeldt samme adresse i folkeregistret, tilhører de samme husstand. Jeg har i den forbindelse kontaktet Anne-Kristine Axelson⁶¹, som var en del af det udvalg, der udgav Strafferetsplejeudvalgets betænkning ”Betænkning om bortvisning af voldelige og truende personer fra det fælles hjem mv.”, for at forhøre mig om, hvorledes hun forholder sig til en afgrænsning af husstanden på grundlag af den folkeregistrerede adresse. Hertil svarer Anne-Kristine Axelson, ”at afgørelsen af hvem, der er en del af den fælles husstand, naturligvis ville være nemmere at foretage ved blot at undersøge parternes adresser i folkeregistret frem for at foretage en grænsedragning ud fra det lejeretlige husstandsbegreb”. Imidlertid anfører hun dog også, ”at et udgangspunkt for fastlæggelse af den fælles husstand i den folkeregistrerede adresse også vil kunne give anledning til en række problemer i praksis. For selv om mange husspektakler foregår i hjem, hvor parterne er tilmeldt samme adresse, foregår mindst lige så mange – om end ikke flere – mellem parter som ikke er tilmeldt samme folkeregisteradresse og dermed ville bortvisningslovens regler være uanvendelige”.

En anden mulighed, som blev drøftet af Strafferetsplejeudvalget, var at tage udgangspunkt i *Den Europæiske Menneskerettighedskonventions familiebegreb* jf. konventionens artikel 8, som grundlag for vurderingen af, om der er tale om fælles husstand. Imidlertid fremgår det af praksis⁶² på området, at et homoseksuelt parforhold ikke hører under konventionens familiebegreb. Strafferetsplejeudvalget fandt således, at en afgrænsning med udgangspunkt heri, ville føre til urimelige eller uhensigtsmæssige resultater, hvilket jeg medgiver.

4.2. Den begrænsede anvendelse af bortvisningsloven

Af afsnit 2.4 om bortvisningslovens anvendelse kan det udledes, at bortvisningsloven anvendes i meget begrænset omfang. Dette bekræftes ved, som ovenfor, at sammenholde antallet af anmodninger om bortvisning med antallet af begæringer om tilhold. Her ses en meget markant forskel på, hvor ofte der fremsættes begæring om tilhold, i forhold til hvor ofte en bortvisning ønskes iværksat.

For at finde en forklaring på den begrænsede anvendelse af bortvisningsloven har jeg foretaget et interview med politiassistent hos ordenspolitiet i Østjyllands Politi, Johannes Skouenborg Rolskov⁶³. Johannes Rolskov arbejder til daglig med tilholds- og bortvisningssager i afdelingen for særlige sager på Århus Politistation. Som en årsag til den begrænsede anvendelse af loven peger Johannes Rolskov som det første på, at *arbejdsbyrden* ved en bortvisningssag er relativt stor. Først og fremmest er der et omfattende papirarbejde forbundet med en bortvisningssag; der skal udfyldes blanketter og tjekkes formaliteter, ligesom de almindelige forvaltningsretlige regler skal iagttages. Desuden kræver indgrebet, at der er mange vurderinger, som skal foretages. Der skal tages stilling til, om de formelle kriterier er opfyldt, herunder særligt kravet om fælles husstand, ligesom det skal afgøres, om de materielle betingelser gør sig gældende. Herudover skal der træffes beslutning om, hvorvidt bortvisningen skal kombineres med et tilhold efter lovens § 3, stk. 1 eller evt. også et geografisk bestemt tilhold

⁶¹ Jf. telefonsamtale pr. 18.11.2010. Udskrift af samtalen kan rekvireres ved henvendelse til undertegnede herom.

⁶² EMK S mod UK14/5 1986 og kommentaren til menneskerettighedskonventionen 2. udgave, 2003 s. 401.

⁶³ Se interviewet på bilag 2.

jf. lovens § 3, stk. 2. Alle disse vurderinger skal foretages på kort tid. I den efterfølgende fase skal man sikre sig, at forbuddet overholdes. Ifølge Johannes Rolskov foregår opfølgningen ved, at der afholdes løbende samtaler med både den bortviste og den forurettede, og i sjældne tilfælde tages der også på hjemmebesøg hos forurettede for at kontrollere, at forbuddet overholdes. Dette leder os hen til en anden hindring, der ifølge Johannes Rolskov er for lovens anvendelse, nemlig *forurettedes indstilling*. ”Vi ønsker ikke at iværksætte en bortvisning imod den forurettedes ønske, dette er formålsløst, så snart vi vender ryggen til, bliver døren bare åbnet igen, og så er hele den forudgående arbejdsindsats spildt.” Denne erfaring bevirker ifølge Johannes Rolskov, at politiet i praksis kun iværksætter bortvisning i sager, hvor man er sikker på, at klager mener alvorligt, at samlivet skal ophøre. Selv om det ikke er et krav efter loven, at parforholdet skal opløses, anses det nok af de fleste politifolk som en naturlig følge af bortvisningen. Johannes Rolskov anfører, ”det synes formålsløst at fjerne den voldelige part fra hjemmet i 4 uger, for så derefter at lade ham flytte ind igen”. Desuden er det, uagtet den hjemlede adgang for politiet til at iværksætte bortvisning ud fra *almene hensyn*, ifølge Johannes Rolskov, den almindelige holdning blandt politifolk, at anmodningen om bortvisning skal komme fra den forurettede. Dette beror på den ene side på, at forurettede, som nævnt, skal være indstillet på bortvisningen og kunne fastholde beslutningen herom, men på den anden side også på, at en bortvisning betragtes som et meget *drastisk indgreb*. ”Man træder ind over dørtærsklen og tager nogle store beslutninger” anfører Johannes Rolskov. ”Man kan godt få lidt en følelse af, at man overskrider grænsen for, hvornår man som myndighed kan tillade sig at gribe ind i borgernes privatliv”. Dette er også årsagen til, at indgrebet kun sættes i værks i sager af en vis grovhed. Der stilles efter bortvisningslovens regler ikke krav om, at der foreligger en straffelovsovertrædelse, så loven er i princippet anvendelig ved husspektakler. Imidlertid kræves det i praksis – proportionalitetshensyn taget i betragtning - at der er tale om overgreb af en vis alvor, før man tyer til bortvisning. ”På den anden side skal sagerne heller ikke være meget alvorlige eller grove, da der i disse tilfælde i stedet vil ske varetægtsfængsling af den krænkende”, oplyser Johannes Rolskov, ”og en bortvisning vil således ikke være relevant”.

Forud for bortvisningslovens vedtagelse blev husspektakler i praksis løst ved at mægle mellem parterne på stedet, og såfremt dette ikke var tilstrækkeligt, ved at bortvise den voldelige part kortvarigt fra hjemmet, uden at der dog var tale om en bortvisning i bortvisningslovens forstand. I stedet var der tale om en bortvisning efter politiloven, hvilket ikke fordrede en egentlig sagsbehandling, ligesom en sådan bortvisning heller ikke ville være strafbar at overtræde, forklarer Johannes Rolskov. ”Der er nok en klar tendens til at denne løsning fortsat vælges i praksis”, oplyser Johannes Rolskov.

En anden kilde til tilbageholdelsen i anvendelsen af loven er ifølge Johannes Rolskov det *korte tidsperspektiv*. I og med at beslutningen om bortvisning skal tages relativt hurtigt, forpasses chancen for at anvende loven således også hurtigt. Desuden bevirker bortvisningens varighed på maksimalt 4 uger, at der efter udløbet af denne frist på ny skal foretages en række vurderinger. Der skal træffes beslutning om, hvorvidt bortvisningen skal forlænges jf. lovens § 5, stk. 2, 2. pkt. eller ophøre. Såfremt der skal ske forlængelse, skal der foretages fornyede vurderinger af, om betingelserne for bortvisningen stadig er opfyldt. Dette kræver, at der fortsat er risiko for overgreb, ligesom proportionalitetsreglen i § 2, nr. 3 indebærer, at den tidsmæssige udstrækning af indgrebet trækker i retning af at skærpe kravene til grundlaget for bortvisningen. I øvrigt foreligger der en lovfæstet ret for den bortviste til at få domstolsprøvet bortvisningsafgørelsen, og denne adgang gælder for hver bortvisningsperiode. ”Har vi derimod med en begæring om udstedelse af et polititilhold at gøre, tages beslutningerne for 5 år frem ad gangen. Desuden har den indklagede ikke retskrav på domstolskontrol, men må selv indbringe sagen for retten, såfremt han/hun er utilfreds med afgørelsen. Uagtet at arbejdsbyrden ved en tilholdssag langt hen ad vejen ligger tæt op ad arbejdsbyrden ved en bortvisningssag,

gælder der et helt andet tidsperspektiv i en tilholdsafgørelse. Dette er også årsagen til, at vi i bortvisningssager bestræber os på hurtigt, at få kontakt med kommunen og få denne til at skaffe den bortviste en anden bolig. Formålet hermed er, at der herefter ikke længere er tale om en bortvisnings-sag, men en tilholdssag”, oplyser Johannes Rolskov.

Johannes Rolskov henviser også til den problematik, der knytter sig til vurderingen af, om der foreligger ”fælles husstand”. Det er en vurderingssag, om parterne har fælles husstand, og denne vurdering er tit vanskelig at foretage. Oftest har parterne haft et forturnet liv, og en af parterne har måske allerede været fraflyttet adressen i perioder, så det er ikke altid ligetil at afgøre, om betingelserne ifølge det lejeretlige husstandsbegreb er opfyldt. Johannes Rolskov anfører: *”Det er min erfaring, at volden ofte bliver begået af en tidligere partner, eller at begge partnere ikke længere er omfattet af husstanden.”* Dette bevirker, at der opstår en række fortolkningsspørgsmål, som formentligt også resulterer i en række fejlvurderinger. Denne besværlige grænsedragning er nok medvirkende årsag til, at politiet ifølge Johannes Rolskov i praksis skeler til, om parterne er tilmeldt samme folkeregisteradresse, og såfremt dette ikke er tilfældet, helt afholder sig fra at benytte bortvisningsloven.

Som en sidste årsag til, at bortvisningsloven ikke anvendes i højere omfang, nævner Johannes Rolskov *kendskabet til loven. ”Det er min erfaring, at der er et yderst begrænset kendskab til loven, især hos befolkningen, men også i politikredsene generelt. Der har fundet en orientering om bortvisningsloven sted ved dennes ikrafttræden i 2004, men som tiden går, glemmes det nærmere regelsæt, særligt når der ikke er særlig mange bortvisningssager.”⁶⁴ ”Regelsættet er aldrig rigtig kommet ind under huden og blevet en del af rutinen. Der burde således helt klart ske en løbende genopfriskning af loven og dens anvendelsesområde”,* anfører Johannes Rolskov.

4.3. Egne overvejelser

Ifølge Johannes Rolskov er den tunge arbejdsbyrde, der knytter sig til en bortvisning, en hindring for lovens anvendelse. Dette kan ud fra en praktisk vinkel være ganske forståeligt, men er også problematisk. Der er så at sige en vis rimelighed forbundet med den tunge arbejdsbyrde, når man sammenholder dette med bortvisningens indgribende karakter, samt det faktum, at en overtrædelse af forbuddet er straffebelagt. Herudover må man skele til, at den træge start på loven bevirker, at loven stadig er ”ny” og således ikke en del af den daglige rutine. Derfor vil en øget brug af loven antageligt også medføre, at arbejdsbyrden opleves som mindre.

Johannes Rolskov henviser også til holdningen omkring forurettedes indstilling. Johannes Rolskov oplyser, at der kun iværksættes bortvisning i de tilfælde, hvor man er sikker på, at klager vil ophæve samlivet med den bortviste. Dette er efter min vurdering problematisk. Af afsnit 2.3.1.3. om fastsættelsen af bortvisningens varighed fremgår, at bortvisningen har til formål at give forurettede tidsmæssig mulighed for at tage stilling til, om der skal ske varig samlivsophævelse, eller om samlivet skal genoptages samt at få den nødvendige rådgivning hos myndigheder og evt. advokat i forbindelse hermed. Det er således ikke på nogen måde et krav til forurettede, at denne skal tage skridtet videre for at kunne anmode om bortvisning. Såfremt myndighederne har denne holdning til bortvisningsadgangen, lægges der et yderligere pres på den forurettede samtidig med, at der indfortolkes et krav i loven, som reelt set ikke eksisterer.

Johannes Rolskov oplyser, at der i praksis kun iværksættes bortvisning i sager af en vis grovhed. Som nævnt kræver en bortvisning ikke, at der foreligger en straffelovsovertrædelse, men af evalueringsrapporterne fremgår, at der rejses sigtelse i størstedelen af sagerne, nemlig i henholdsvis i 42 sager

⁶⁴ Af afsnit 2.4 om bortvisningslovens anvendelse, fremgår at der har været 7 reelle bortvisningssager i Østjyllands Politi siden lovens ikrafttræden.

ud af 45 tilfælde⁶⁵ og i 33 sager ud af 43 tilfælde⁶⁶, og af tabellerne 8 og 9 på bilag 1 ses, at en større andel af sagerne også resulterer i en ubetinget dom – henholdsvis 30 % og 32 % af sagerne. Imidlertid oplyser Johannes Rolskov, at der i de særligt alvorlige eller grove tilfælde sker varetægtsfængsling af den krænkende part, hvilket således overflødiggør bortvisningsadgangen. Dette kunne være en forklaring på, at det af ovenstående afsnit 2.4.5. om baggrunden for bortvisning fremgår, at der sker flere bortvisninger på grundlag af simpel vold efter § 244 end ved grov vold jf. § 245. Dette kan således bero på, at der i stedet sker varetægtsfængsling i disse grovere sager, hvorved bortvisningsadgangen ikke bliver relevant. Dog fremgår det af evalueringsrapporterne⁶⁷, at der også ses eksempler på, at der er sket bortvisning i forbindelse med, at den krænkende part er blevet løsladt fra varetægt; dette er tilfældet i henholdsvis 2 (2006 rapporten) og 4 (2009-rapporten) sager.

At der er få eksempler på, at der er sket bortvisning i forlængelse af en varetægtsfængsling, stemmer godt overens med Johannes Rolskops vurdering af, hvilke typer af sager bortvisningsadgangen i praksis anvendes i. Desuden oplyses det i evalueringsrapporterne⁶⁸, at varetægtsfængsling generelt set anvendes i relativt få af de sager, hvori bortvisning kunne have fundet sted. Ud af de 1292 potentielle sager i rapporten fra 2006 er der således kun sket varetægtsfængsling i 8 % af sagerne, og ud af de 1907 potentielle sager i rapporten fra 2009 ses varetægtsfængsling kun at have fundet sted i 5 % af sagerne. Dog illustrerer de 6 sager, hvori gerningsmanden i første omgang er blevet varetægtsfængslet, at bortvisning kan blive aktuelt i forlængelse af en varetægt. Herudaf kan det således udledes, at bortvisningsadgangen i praksis spænder over et felt af sager, der på den ene side overstiger bagatelagtige overtrædelser til at omfatte sager af en vis grovhed, indtil sagerne bliver så grove eller alvorlige, at varetægtsfængsling kommer på banen.

Johannes Rolskov oplyser, at politiet, ud fra hans vurdering, er yderst tilbageholdende med at anvende adgangen til at bortvise på grundlag af *almene hensyn*. Dette stemmer godt overens med Forskningsenhedens evalueringsrapporter, hvoraf fremgår, at det i samtlige bortvisningssager er forurettede, der har anmodet om bortvisningen. Han henviser på den ene side til, at et indgreb er formålsløst, såfremt forurettede ikke er indstillet på, at der gribes ind og på den anden side til at grænsen for, hvornår man som myndighed kan tillade sig at gribe ind i privatlivets fred, overskrides. Denne problemstilling rummer et stort dilemma.

Adgangen til at bortvise en person fra dennes eget hjem må betragtes som en *nytænkning i dansk ret*. Som det eneste eksempel forud for loven, som ”nærmer sig en bortvisning” kan fra domspraksis nævnes **Ufr 1973.350 VL**. I sagen var tiltalte ved byretten idømt 4 måneders fængsel for anden kønslig omgang end samleje med sin datter. I forbindelse med anken til landsretten havde anklagemyndigheden begæret fortsat varetægtsfængsling af tiltalte. Landsretten fandt imidlertid ikke, at der i sagen var tilstrækkelig anledning til at iværksætte ny fængsling af domfældte. Derimod fandtes der i medfør af RPL § 765, stk. 2, nr. 2, eller denne bestemmelses analogi, at burde meddeles tiltalte pålæg om ikke at tage ophold hos sin hustru i parternes fælles hjem eller have samkvem med hende eller datteren, indtil ankesagen var afgjort. Et sådant påbud må siges at have en del fællestræk med en bortvisning, men herudover er det sparsomt med sammenligninger.

Bortvisningsloven rykker i høj grad med den grænse, der går mellem den private og den offentlige sfære. Man må betragte en bortvisning som et yderst drastisk indgreb i privatlivets fred, både for så

⁶⁵ Evalueringsrapporten fra 2006 s. 19

⁶⁶ Evalueringsrapporten fra 2009 s. 12.

⁶⁷ Evalueringsrapporten fra 2006 s. 26 og evalueringsrapporten fra 2009 s. 19.

⁶⁸ Evalueringsrapporten fra 2006 s. 26 og evalueringsrapporten fra 2009 s. 19.

vidt angår den bortviste, men også i forhold til den forurettede. Et indgreb i den enkelte borgers bevægelsesfrihed og i dennes ret til at tage ophold i egen bolig, står i skarp kontrast til de mest fundamentale bestemmelser i grundloven, heriblandt **GRL § 71** om den personlige friheds ukrænkelighed og **GRL § 73, stk. 1** om ejendomsrettens ukrænkelighed. I forhold til GRL § 71 om den personlige friheds ukrænkelighed anfører Max Sørensen i Statsforfatningsret⁶⁹ s. 212, at der er enighed om, at et forbud mod at indfinde sig et bestemt sted, selv om det er en større landsdel, ikke er omfattet af begrebet frihedsberøvelse. En bortvisning rummer et forbud for den bortviste mod at indfinde sig og opholde sig i hjemmet. Ifølge Max Sørensens opfattelse er der således ikke umiddelbart modstrid mellem bortvisningsloven og den personlige friheds ukrænkelighed jf. GRL § 71. Om Max Sørensen vil fastholde denne konklusion, uagtet at der er tale om personens eget hjem, vides dog ikke, men efter min opfattelse må dette dog antages også at gælde i disse tilfælde. For så vidt angår GRL § 73, stk. 1 om ejendomsrettens ukrænkelighed er det efter min mening mere tvivlsomt. Som nævnt i afsnit 2.3.1.2. om lokaliteten, hvorfra der kan ske bortvisning, følger det, at der kan ske bortvisning af en person, uanset om denne er ejer, lejer eller anpartshaver el. lign. af boligen. Dette må betegnes som yderst intensivt. Imidlertid må dog have for øje, at den bortviste som udgangspunkt ikke fratages sin retlige råden over beboelsen, men kun hindres i sin faktiske udnyttelse af denne. Herudover må det understreges, at formålet med indgrebet ikke er at overføre rettigheder fra et retssubjekt (den bortviste) til et andet retssubjekt (den forurettede), men at hindre (yderligere) overgreb mod medlemmerne af husstanden. Bortvisningsindgrebet har dermed ikke karakter af et ekspropriativt indgreb. Som et sidste aspekt kan henvises til indgrebets midlertidige karakter. Dog må det på den anden side også tillægges betydning, hvor længe indgrebet udstrækkes, og under hvilke betingelser indgrebet foretages. Er den bortvistes erhverv tilknyttet boligen, må der, som tidligere nævnt under afsnittet om proportionalitetsgrundsætningen, stilles strengere krav til grundlaget for bortvisningen. Imidlertid fremgår det af Strafferetsplejeudvalgets betænkning⁷⁰, at der af hensyn til forurettede også kan ske indgreb i den bortvistes adgang til retligt at råde over boligen⁷¹. Et bortvisningsindgreb med disse følger er efter min vurdering problematisk set i forhold til den bortvistes ejendomsret.

På den anden side kan det anføres, at der er taget højde for bortvisningsindgrebets intensitet i og med, at der er opstillet restriktive betingelser for at kunne bortvise fastsat med udgangspunkt i reglerne for varetægtsfængsling. Reglerne for varetægtsfængsling opstiller et forholdsvist højt krav til mistankens styrke, nemlig at der foreligger *"begrundet mistanke"*, dog overgået af kravet for at kunne varetægtsfængsle af hensyn til retshåndhævelsen, som imidlertid kræver *"særlig bestyrket mistanke"*. Omvendt rummer reglerne for varetægtsfængsling ikke et særligt højt indikationskrav – der skal blot foreligge *"bestemte grunde til at antage"*, hvilket f.eks. overgås af indikationskravet ved anholdelse, som fastsætter at indgrebet *"må anses for påkrævet"*. Årsagen til det forholdsvist lempelige indikationskrav i forbindelse med bortvisning beror efter min vurdering på, at der er taget højde for, at indgrebet ikke kræver straffelovsovertrædelser som sådan, men skal kunne anvendes ved husspektakler og i tilfælde, hvor der endnu ikke er begået et strafbart forhold, men alene er udvist en truende adfærd. Derfor stilles der heller ikke store krav til strafferammen, modsat ved f.eks. indgreb i meddelelseshemmeligheden, som kræver *"at efterforskningen angår en lovovertrædelse der kan medføre fængsel i 6 år eller derover"*. Dette understreger yderligere bortvisningslovens virkefelt. Omvendt lægges der i bortvisningslovens regelsæt stor vægt på indgrebets proportionalitet i og med at der netop er indført

⁶⁹ Peter Germer: "Statsforfatningsret" 3. udgave.

⁷⁰ Betænkning 1439/2004 s. 80.

⁷¹ Der gøres ikke nærmere rede for hvilke typer af indgreb der refereres til og under hvilke omstændigheder, hvilket således må stå uvist.

en særskilt proportionalitetshjemmel i lovens § 2, nr. 3, som således understreger vigtigheden af indgrebs forholdsmæssighed.

Hvad angår hensynet til den forurettede står vi også overfor et tosidet dilemma. På den ene side kan det anføres, at der også gribes ind i den forurettedes ret til selvbestemmelse og fri vilje ved at bortvise, uden at denne har anmodet herom. Såfremt forurettede er umyndig eller ude af stand til at varetage sine egne interesser, er en adgang til at gribe ind nødvendig og i overensstemmelse med danske retsprincipper, men i forhold til bortvisningsloven er der taget endnu et skridt i retningen af at udvide myndighedernes beføjelser og indskrænke individets egen vilje. Dette beror på, at det af Strafferetsplejeudvalgets betænkning fremgår⁷², at adgangen til at bortvise kan anvendes selv *i tilfælde, hvor den forurettede er myndig og mentalt habil, men giver udtryk for at foretrække et voldspræget liv frem for en samlivsophævelse ved bortvisning*. Dette synes at være udtryk for en yderst formynderisk tankegang. Kan man som statsmagt tillade sig at blande sig i, hvorledes en person ønsker at leve sit liv? Om personen ønsker at ryge, at drikke eller at blive tæsket? Endvidere kan man i disse tilfælde stille spørgsmålstejn ved, om en bortvisning imod den forurettedes ønske ikke blot sætter den forurettede i en mere udsat situation, såfremt man herved øger den voldelige parts vrede og frustrationer. Hvori ligger så beskyttelsen af forurettede? Såfremt denne flygter på krisecenter, ydes der i det mindste den forurettede en bedre beskyttelse end ved dennes forbliven i det hjem, som den bortvistes eneste hindring i at nærme sig, består af et forbud herimod. Modsat fænomenet *tvangsægteskaber*, som vi kender det fra en række andre kulturer, kan man sige, at vi i dansk ret nærmer indførelsen af fænomenet *”tvangsskilsmissen”*.

På den anden side må det anføres, at vi som samfund ikke blot kan overlade det til en skrøbelig og psykisk belastet person på egen hånd at skulle tage beslutningen om, hvorvidt der skal ske bortvisning. Herudover må det understreges, at der også er et beskyttelseshensyn at tage til husstandes mindreårige. Vi er som nation forpligtede til at beskytte svage og udsatte i samfundet, og særligt i denne sammenhæng er det relevant at nævne vores forpligtelse i forhold til FN's Kvindekongvention CEDAW⁷³. I medfør heraf er vi forpligtede til blandt andet at beskytte kvinder⁷⁴, der udsættes for vold. I den seneste rapport fra CEDAWs komitéens 36. session af 25. august 2006, punkt 21⁷⁵ er Danmark blevet direkte opfordret til at fortsætte arbejdet med voldsramte kvinder ud fra et menneskerettighedsperspektiv og er i særdeleshed blevet opfordret til at allokere alle de fornødne finansielle ressourcer til området, herunder krisecentre, forskning i alle former for vold mod kvinder, og til implementering af forebyggende, støttende og servicerende foranstaltninger til både ofre og rehabilitering af gerningsmænd. Det forhold, at der de senere år har været udfærdiget flere handlingsplaner for vold, voldsramte kvinder og voldelige mænd, opfylder ikke i sig selv de forpligtelser som Danmark er underlagt medfør af CEDAW-kongventionen. Ud fra disse opfordringer må det siges, at behovet for bortvisningsloven og berettigelsen heraf er synliggjort.

En anden, men væsentlig problemstilling ses der at være i forhold til forurettedes klagemuligheder. Af evalueringsrapporterne⁷⁶ fremgår, at politiet ikke finder, at der er grundlag for bortvisning jf. forudsætningerne for bortvisning. Dette er tilfældet i henholdsvis 4 (2006-rapporten) og 7 (2009-rapporten) af bortvisningssagerne. Af bortvisningslovens § 6, stk. 1 følger, at afgørelse om bortvisning og

⁷² Betænkning 1439/2004 s. 107.

⁷³ The Convention on the Elimination of all forms of Discrimination Against Women.

⁷⁴ Hermed siges ikke, at der ikke også kan være tale om mandlige forurettede, men det er imidlertid erfaringen at størstedelen af de krænkende er mænd. Af evalueringsrapporten fra 2006 fremgår at alle de bortviste er mænd, mens de for så vidt angår evalueringen fra 2009 fremgår at 43 af de bortviste er mænd, mens der dog er tale om en enkelt kvinde.

⁷⁵ <http://www.universalhumanrightsindex.org/documents/826/984/document/en/pdf/text.pdf>

⁷⁶ Evalueringsrapporten fra 2006 s. 20 og evalueringsrapporten fra 2009 s. 13.

forbud efter §§ 2 og 3 træffes af politimesteren (politidirektøren). Af lovforslaget⁷⁷ til bortvisningsloven understreges, at det er forudsat at afgørelserne efter deres karakter træffes af jurister. Det er således ikke overladt til den pågældende polititjenestemand at træffe afgørelsen om, hvorvidt der skal ske bortvisning eller ej, men modsat den lovfæstede domstolsprøvelse for den bortviste part har den forurettede ikke adgang til at indbringe et afslag på anmodning om bortvisning for retten. I stedet er den forurettede henvist til at klage over politimesterens afgørelse til statsadvokaten efter reglerne om administrativ rekurs. Sker der på den anden side bortvisning mod den forurettedes ønske, har den forurettede part heller ikke efter loven adgang til at indbringe bortvisningen for retten. I den forbindelse fremgår det af Strafferetsplejeudvalgets betænkning⁷⁸, at den forurettede part kan ønske at tilslutte sig den bortvistes indbringelse af sagen for retten. Udvalget anfører, at i sådanne tilfælde bør den forurettede part i fornødent omfang gives lejlighed til at udtale sig og redegøre for sine synspunkter under sagens behandling for retten, ligesom den forurettede bør orienteres om tidspunktet for sagens behandling i retten. Det må hermed konstateres, at den forurettede part er tillagt yderst begrænsede beføjelser i klagemæssig henseende, særligt i tilfælde, hvor der gives afslag på en bortvisning, burde den forurettede være sikret bedre klagemuligheder. I øvrigt fremgår det af lovforslaget⁷⁹ til bortvisningsloven, at Justitsministeriet vil vurdere behovet for at udarbejdelsen af en vejledning til den forurettede om dennes retsstilling i lyset af de praktiske erfaringer af anvendelsen af ordningen. En sådan ses imidlertid ikke at være blevet udfærdiget.

Som en sidste, men nok den væsentligste årsag til bortvisningslovens begrænsede anvendelse, peger Johannes Rolskov på kendskabet til loven. Ovenstående afsnit om bortvisningslovens anvendelse viser, at bortvisningsloven er blevet bragt på banen i meget få tilfælde, og ud fra overvejelserne omkring den begrænsede anvendelse af loven tyder et mangelfuldt kendskab til loven i politikredsene i vidt omfang på at være årsagen hertil. Som en lille tilføjelse hertil har jeg vedlagt en mail⁸⁰, som jeg modtag fra politiet i forbindelse med en rundspørge, jeg foretog.

For at få af- eller bekræftet hvorvidt det begrænsede kendskab til loven også slår igennem hos befolkningen, har jeg foretaget en *spørgeskemaundersøgelse*, som omfatter 100 tilfældigt udvalgte borgere⁸¹. Aldersfordelingen strækker sig fra 20 år til 66 år og inkluderer 55 kvinder og 45 mænd. Geografisk fordeler de sig hovedsageligt omkring Randers, Århus og omegn, men der er også enkelte af de adspurgte, som er bosiddende i bl.a. Odense, København og Ålborg. Jeg har noteret de deltagende personers stillinger for herved at afdække, om erhvervet har nogen indflydelse på, hvorvidt loven er dem bekendt.

Af undersøgelsen fremgår, at kun 3 ud af de 100 adspurgte havde kendskab til bortvisningsloven i større eller mindre omfang. For at sikre, at de adspurgte ikke forvekslede loven, bad jeg personen kort om at beskrive hvad loven går ud på. En af de personer i undersøgelsen, som reelt set havde kendskab til loven, er en kvindelig jurastuderende på 27. Hun beskriver loven som følger: "bortvisningsloven rummer et tilhold til voldelige ægtefæller/samlevende, forbud mod at nærme sig/være i det fælles hjem, muligvis også personen". En anden af de adspurgte er en kvinde på 44 uddannet teknisk assistent. Hun havde hørt om loven, da den kom frem, og vidste at den gav adgang til at bortvise en voldelig person fra hjemmet, men havde ellers ikke kendskab til lovens nærmere indhold. Den sidste af de adspurgte, som havde kendskab til bortvisningsloven, er en mandlig jurastuderende på 28. Han beskriver loven som følger: "loven rummer et forbud for ægtefælle/samlever mod at være i det fælles

⁷⁷ L 218 (2003-2004) s. 22.

⁷⁸ Betænkning 1439/2004 s. 122 - 123.

⁷⁹ L 218 (2003-2004) s. 26.

⁸⁰ Se bilag 3 – Bilaget er fjernet af redaktion, da det vedrører en mailkorrespondance mellem navngivne personer.

⁸¹ De enkelte resultater fremgår af bilag 4.

hjem". Flere af de adspurgte hævdede, at de kendte loven, men forvekslede den med udvisning i udlændingelovens forstand, og en enkelt troede, at loven handler om bortførelse af børn til udlandet.

Undersøgelsen giver således grundlag for at antage, at formodningen om et yderst begrænset kendskab til bortvisningsloven i befolkningen holder stik. Kun 3 ud af de 100 adspurgte havde et vist kendskab til loven, og igen er der alene tale om et overfladisk kendskab. For at drage sammenligning til en lov, som der i medierne har været væsentlig større fokus på, har jeg ved samme lejlighed adspurgte de deltagende personer, om hvorvidt de kender til knivloven, og her falder resultatet helt anderledes ud. Samtlige af de 100 adspurgte havde kendskab til knivloven og kunne i de fleste tilfælde beskrive den ret præcist. Jeg spurgte yderligere ind til, hvorfra de havde deres kendskab, og i alle tilfælde henviste personerne til medierne. På baggrund heraf kan det i det væsentligste tyde på, at medierne spiller en afgørende rolle i forhold til at udbrede kendskabet til en ny lov. Hertil må det tilføjes, at det kan give anledning til undren, at der så ikke stilles mere fokus på en lov som bortvisningsloven, som har til formål at beskytte landets svage og udsatte, særligt kvinder og børn, i forhold til en lov som knivloven, som regulerer adgangen til at bære kniv i det offentlige regi. Bemærkelsesværdigt at dette fanger mere interesse end bortvisningslovens beskyttelsesinteresse og muligheder synes at gøre.

5. Konklusion og perspektivering

Ud fra afhandlingens problemstillinger kan det udledes, at der tydeligvis må gøres en indsats for at informere om og genopfriske bortvisningsloven i politikredsene. Loven skal simpelthen "løbes i gang", og opnår man i den forbindelse flere bortvisningssager, vil loven også hurtigere blive en del af den vante rutine. Dette ses også at være tilfældet i de kredse, hvor der løbende er gjort en indsats for at skabe opmærksomhed omkring bortvisningsmuligheden, særlig Glostrup politikreds og senere Københavns Vestegns Politi - et skærpet fokus på bortvisningsloven giver sig udslag i flere bortvisningssager. Endvidere må det anføres, at et kendskab til lovens eksistens indebærer, at fremgangsmåden og procedurerne ved en bortvisningssag er bekendte.

Af spørgeskemaundersøgelsen samt af de få bortvisningssager, der har været, fremgår det, at kendskabet til loven hos de forurettede parter, og dermed borgerne generelt, er meget ringe. På trods af, at alle bortvisninger er sket på grundlag af en anmodning herom fra den krænkede part, er det i alle tilfælde sket i forlængelse af politiets oplysning og vejledning om loven og dens muligheder⁸². Herudover må det understreges, at det også er vigtigt, at kendskabet til loven udbredes i krisecentre, offerrådgivninger og socialforvaltninger mv., idet det ofte er disse instanser, der har kontakt med den forurettede.

Den sociale indsats i bortvisningssagerne må siges at være en vigtig del af forløbet, hvilket særligt dokumenteres af den østrigske bortvisningsordning. Som tidligere nævnt har vi ved udformningen af den danske bortvisningslov i vidt omfang ladet os inspirere af den østrigske ordning, som har eksisteret siden 1997. Imidlertid anvendes den østrigske bortvisningsordning i et helt andet omfang, idet der alene i Wien-området forekommer omkring 2500 bortvisningssager⁸³ om året. I Østrig er bortvisningsproceduren sammensat af 3 led, hvoraf første trin består af politiets bortvisning af ægtefællen eller en anden person fra det fælles hjem. Det andet led indeholder en såkaldt **proaktiv støtte** til den truede part. I den forbindelse er det pålagt politiet at informere den forurettede om muligheden for

⁸² Jf. ovenstående afsnit 2.4.5 om baggrunden for bortvisningen.

⁸³ Jf. www.interventionsstelle-wien.at

rådgivning, samt at underrette særlige **interventionscentre** om sagen. En medarbejder fra interventionscentret kontakter herefter **af egen drift** den forurettede, enten telefonisk eller ved personligt fremmøde, og yder forurettede rådgivning mht. skilsmisse, forlængelse af bortvisningen osv. Medarbejderne i et interventionscenter består af jurister, socialrådgivere og terapeuter. Det tredje led af den østrigske ordning indbefatter en forlængelse af bortvisningen, hvilket forudsætter en anmodning herom fra den truede part⁸⁴. Det særlige ved den østrigske ordning består således, i modsætning til den danske ordning, i den proaktive støtte. På trods af, at det i den danske bortvisningslov er pålagt politiet at underrette de sociale myndigheder om sagen jf. lovens § 6, stk. 2, fremgår det af evalueringsrapporterne⁸⁵, at det er forholdsvist sjældent, at denne underretning giver anledning til, at de sociale myndigheder tager kontakt til den forurettede. Oprettelsen af en specialiseret enhed, svarende til de såkaldte interventionscentre, ville derfor være et fornuftigt initiativ. Herved samles ekspertisen et sted, og der vil forholdsvis hurtigt og konsekvent kunne sættes ind med rådgivning, støtte og nødvendige hjælpeforanstaltninger til både den forurettede og den bortviste part. Samtidig vil et sådant tiltag yderligere bevirke, at politiet og de sociale myndigheder lettes i deres arbejde.

Et andet tiltag, der kunne gøres på området, er, som i den østrigske ordning, at sanktionere en overtrædelse af bortvisningsforbuddet fra forurettedes side. Dette ville kunne afhjælpe problemerne omkring forurettedes manglende samarbejdsvilje i bortvisningsperioden. Endelig burde det indskræpes overfor politiet, (i højere grad) at anvende adgangen til at bortvise ud fra almene hensyn, ligesom man kunne overveje at udvide bortvisningsperiodens varighed.

Litteraturliste

Bøger:

Anne-Kristine Axelsson: "Lov om bortvisning og beføjelse til at meddele tilhold mv. med kommentarer"

Eva Schmidt, Jørgen Jochimsen, Michael Kistrup og Jakob Lund Poulsen: "Straffeprocessen", 2. udgave.

Lars Nordskov Nielsen: "Nye love", Juristen 1965, s. 319 – 332.

Peter Germer: "Statsforfatningsret", 3. udgave.

Stephan Hurwitz: "Den danske kriminalret" speciel del, 1955.

Søren Staun: "Om polititilhold efter straffelovens § 265", Juristen 1985 s. 197 – 207.

Vagn Greve, Asbjørn Jensen og Gorm Toftegaard Nielsen: "Kommenteret straffelov" speciel del.

Love, lovforslag:

Lov nr. 449 af 9.6.2004.

⁸⁴ Evalueringsrapporten fra 2006 s. 8.

⁸⁵ Evalueringsrapporten fra 2006 s. 28 og evalueringen fra 2009 s. 25.

Lov nr. 212 af 04-06-1965

Lovforslag nr. L 218 (2003-04).

Betænkninger, rapporter, skrivelser og meddelelser mv.:

Betænkning 1439/2004: "Betænkning om bortvisning af voldelige og truende personer fra hjemmet mv."

"Regeringens handlingsplan til bekæmpelse af vold mod kvinder af 8. marts 2002"

Justitsministeriets Forskningsenhed: "Evaluering af Lov om bortvisning og beføjelse til at meddele tilhold mv." 2006

Justitsministeriets Forskningsenhed: "Evaluering af Lov om bortvisning og beføjelse til at meddele tilhold mv." 2009

Rigsadvokatens meddelelse nr. 3/2008, "Behandlingen af sager om samlivsrelaterede personfarlige forbrydelser"

Cirkulæreskrivelse nr. 11075 af 12-02-1990.

The Convention on the Elimination of all forms of Discrimination Against Women.

Internetadresser:

http://www.justitsministeriet.dk/fileadmin/downloads/Forskning_og_dokumentation/foelgebrev.pdf

<http://www.universalhumanrightsindex.org/documents/826/984/document/en/pdf/text.pdf>

www.interventionsstelle-wien.at

Supplerende litteratur og artikler mv.

Rigsadvokatens meddelelse 5/2000.

<http://www.joan-soestrene.dk/oplysning/artikler/vold/bortvisningsloven-bruges-ikke.aspxJoansø-strene>

<http://www.berlingske.dk/danmark/krav-om-mere-end-blot-en-bortvisning>

<http://www.kvindehusetkoldingkrisecenter.dk/oestrigsmodellen.htm>

BILAG 1.

Tabel 1. Sager om bortvisning fordelt efter tidspunktet for afgørelsen.

	Anmodning uden efterfølgende bortvisning	Anmodning og efterfølgende bortvisning	I alt
3. kvartal 2004	4	7	11
4. kvartal 2004	2	11	13
1. kvartal 2005	1	5	6
2. kvartal 2005	0	6	6
3. kvartal 2005	1	5	6
4. kvartal 2005	0	4	4
1. kvartal 2006	1	5	6
2. kvartal 2006	0	2	2
I alt	9	45	54

Tabel 2. Sager om bortvisning fordelt efter tidspunktet for afgørelsen.

	Anmodning uden efterfølgende bortvisning	Anmodning og efterfølgende bortvisning	I alt
1. kvartal 2007	1	7	8
2. kvartal 2007	3	7	10
3. kvartal 2007	4	7	11
4. kvartal 2007	4	4	8
1. kvartal 2008	1	1	2
2. kvartal 2008	1	4	5
3. kvartal 2008	2	10	12
4. kvartal 2008	1	3	4
I alt	17	43	60

Tabel 3. Bortvisningssager, fejljournaliseringer og potentielle sager fordelt efter politikreds.

	Bortvisnings-sager	Fejljournali-seringer	Potentielle sager	Andel bortvisningssager i forhold til potentielle sager
København	1	86	112	1 %
Frederiksberg	2		23	9 %
Gentofte		5	5	
Lyngby	1	3	5	20 %
Gladsaxe	4	10	33	12 %
Hvidovre		15	12	
Glostrup	10	5	83	12 %
Tårnby		5	13	
Helsingør	2	4	14	14 %
Hillerød		5	22	
Frederikssund	2	1	21	10 %
Roskilde	2	4	43	5 %
Køge		1	19	
Holbæk	3	2	22	14 %
Kalundborg		2	7	
Ringsted			14	
Slagelse		1	34	
Næstved	1	3	27	4 %
Vordingborg	1		14	7 %
Nykøbing Falster		4	21	
Nakskov		2	14	
Bornholm			21	
Odense	2	10	93	2 %
Svendborg	2	1	12	17 %
Nyborg		1	14	
Assens	1		18	6 %
Middelfart		1	14	
Sønderborg			10	
Gråsten		4	14	
Tønder			35	
Haderslev	2		29	7 %
Ribe		1	9	
Esbjerg		2	21	
Varde	2		14	14 %
Fredericia		1	14	
Kolding	2	2	13	15 %
Vejle	1	10	9	11 %
Horsens	1	2	23	4 %
Herning		4	29	
Ringkøbing	1	2	4	25 %
Holstebro	1	1	22	5 %
Århus	1	3	101	1 %
Odder		3	11	
Silkeborg			15	
Randers		4	38	
Grenå	2	3	14	14 %
Viborg	2	4	17	12 %
Skive	1	3	12	8 %
Thisted		1	4	
Løgstør	3	3	11	27 %
Ålborg	1	1	50	2 %
Hobro			8	
Frederikshavn			9	
Hjørring			26	
I alt	54	225	1292	4 %

Tabel 4. Bortvisningssager, fejljournaliseringer og potentielle sager fordelt efter politikreds.

	Bortvisnings-sager	Fejljournalise-ringer	Potentielle sager	Andel bortvisnings-sager i forhold til potentielle sager
Nordjyllands Politi	3	7	162	2 %
Østjyllands Politi	4	5	227	2 %
Midt- og Vestjyllands politi	4	16	156	3 %
Sydøstjyllands Politi	6	16	113	5 %
Syd- og Sønderjyllands Politi	1	20	173	1 %
Fyns politi	1	23	199	1 %
Sydsjællands og Lolland-Falsters Politi	12	15	173	7 %
Midt- og Vestsjællands Politi	3	29	158	2 %
Nordsjællands Politi	10	26	186	5 %
Københavns Vestegns Politi	12	32	187	6 %
Københavns Politi	3	17	143	2 %
Bornholms Politi	1	0	30	3 %
I alt	60	206	1907	3 %

Tabel 5. Antal bortvisningssager i perioderne 1. juli 2004 til 9. juni 2006 og 1. januar 2007 til 31. december 2008 fordelt efter politikreds.

	Bortvisningssager 1. juli 2004 – 9. juni 2006	Bortvisningssager 2007-2008
Nordjyllands Politi	4	3
Østjyllands Politi	3	4
Midt- og Vestjyllands politi	5	4
Sydøstjyllands Politi	4	6
Syd- og Sønderjyllands Politi	4	1
Fyns politi	5	1
Sydsjællands og Lolland-Falsters Politi	2	12
Midt- og Vestsjællands Politi	5	3
Nordsjællands Politi	5	10
Københavns Vestegns Politi	14	12
København	3	3
Bornholms Politi	0	1
I alt	54	60

Tabel 6. Bortvisningssager og potentielle bortvisningssager fordelt efter kriminalitetens art ifølge sigtelsen.

	Bortvisningssager		Potentielle sager	
	Antal	Procent	Antal	Procent
Seksualforbrydelser	0	0 %	86	7 %
§ 244	36	86 %	818	63 %
§ 245 – 246	3	7 %	92	7 %
§ 266	3	7 %	247	19 %
Øvrige lovovertrædelser	0	0 %	49	4 %
I alt	42	100 %	1292	100 %

Tabel 7. Bortvisningssager og potentielle bortvisningssager fordelt efter kriminalitetens art ifølge sigtelsen.

	Bortvisningssager		Potentielle sager	
	Antal	Procent	Antal	Procent
Seksualforbrydelser	0	0 %	172	9 %
§ 244	23	70 %	1143	60 %
§ 245-246	5	15 %	211	11 %
§ 266	5	15 %	267	14 %
Øvrige lovovertrædelser	0	0 %	114	6 %
I alt	33	100 %	1907	100 %

Tabel 8. Bortvisningssager og potentielle sager fordelt efter afgørelsens art.

	Bortvisningssager		Potentielle sager	
	Antal	Procent	Antal	Procent
Ubetinget dom	12	30 %	160	19 %
Foranstaltningsdom			17	2 %
Betinget dom	15	38 %	191	22 %
Bøde	1	3 %	25	3 %
Tiltalefrafald	1	3 %	66	8 %
Påtaleundladelse, frifindelse mv.	11	28 %	368	43 %
I alt	40	100 %	855	100 %

Tabel 9. Bortvisningssager og potentielle sager fordelt efter afgørelsens art.

	Bortvisningssager		Potentielle sager ¹⁸	
	Antal	Procent	Antal	Procent
Ubetinget fængselsstraf	10	32 %	207	21 %
Foranstaltningsdom	2	6 %	16	2 %
Betinget fængselsstraf	10	32 %	219	22 %
Bøde	2	6 %	14	1 %
Påtaleundladelse, frifindelse mv.	7	23 %	550	55 %
I alt	31	100 %	1006	100 %

BILAG 2.

Interview med politiassistent **Johannes Rolskov** foretaget d. 16.08.2010.

1. Hvad synes du om bortvisningsloven?

Jeg synes, at vedtagelsen af bortvisningsloven er et godt initiativ, og jeg betragter den som et positivt redskab. Den rummer nogle muligheder, som der i praksis har været brug for.

2. Bortvisningsloven har imidlertid kun været anvendt i yderst begrænset omfang siden dens vedtagelse, hvad er efter din vurdering årsagen hertil?

Jamen først og fremmest er arbejdsbyrden ved en bortvisningssag stor. Der er et omfattende papirarbejde i form af blanketter, der skal udfyldes og sagsbehandlingsreglerne i forvaltningsloven skal iagttages, dvs. der skal ske partshøring, gives begrundelse og klagevejledning mv. Desuden skal der ved selve afgørelsen foretages en del vurderinger, herunder om de formelle kriterier for afgørelsen er opfyldt, ligesom de materielle betingelser for, at der kan ske bortvisning skal foreligge. Når det så er konstateret, at der foreligger tilstrækkeligt grundlag for at kunne bortvise, skal det besluttes, om der er behov for også at knytte et tilhold efter loven til bortvisningen, således at den bortviste heller ikke må kontakte forurettede skriftligt eller telefonisk osv., ligesom det skal overvejes, om der skal udstedes et geografisk bestemt tilhold til afgørelsen, der etablerer en sikkerhedszone for forurettede i et nærmere afgrænset område omkring bopælen. Alle disse vurderinger har vi kun kort tid til at foretage, og når det hele koger en fredag eller lørdag nat, er vi måske mere tilbøjelige til at tage den voldelige part med i detention natten over, selv om vi ved, at næste dag starter det hele forfra.

En anden ting er, at det korte tidsperspektiv i en bortvisningsafgørelse, efter min mening, giver grund til tilbageholdelse, for inden man får færdiggjort arbejdet, kan man starte forfra. Såfremt der skal ske forlængelse af bortvisningen, skal vi på ny tage stilling til, om alle betingelserne er overholdt, og den bortviste har krav på at få prøvet afgørelsen ved domstolene for hver bortvisningsperiode. Har vi derimod med en begæring om udstedelse af et polititilhold at gøre, tages beslutningerne for 5 år frem ad gangen. Desuden har den indklagede ikke retskrav på domstolskontrol, men må selv indbringe sagen for retten, såfremt han/hun er utilfreds med afgørelsen. Uagtet at arbejdsbyrden ved en tilholdssag langt hen ad vejen lægger tæt op ad arbejdsbyrden ved en bortvisningssag, gælder der et helt andet tidsperspektiv i en tilholdsafgørelse. Dette er også årsagen til, at vi i bortvisningssager bestræber os på hurtigt, at få kontakt med kommunen og få denne til at skaffe den bortviste en anden bolig. Formålet hermed er, at der herefter ikke længere er tale om en bortvisningssag, men en tilholdssag.

Desuden giver bortvisningens varighed på 4 uger, efter min mening, ikke forurettede tid nok til at komme ovenpå og ”stå på egne ben”, jeg vil nok synes at 3 måneder ad gangen ville være mere passende.

En anden problematik, vi også tit står overfor, er, at den forurettede enten ikke er indstillet på bortvisningens konsekvenser eller ændrer mening måske allerede dagen efter. Derfor ønsker vi ikke at iværksætte en bortvisning imod den forurettedes ønske, dette er formålsløst, for så snart vi vender ryggen til, bliver døren bare åbnet igen og så er hele den forudgående arbejdsindsats spildt. Vi må være helt nøgterne og prioritere. Selv om man inderst inde ønsker at kunne træde til i alle tilfælde og gøre en forskel, så bliver man med tiden lidt hårdhudet og vælger kun at sætte ind i de tilfælde hvor man er sikker på, at den forurettede mener at samlivet skal ophøre. Dette betragtes som en naturlig følge af bortvisningen, for blot at fjerne den voldelige part fra hjemme i 4 uger, og derefter lade ham flytte ind igen, giver ingen mening.

3. Justitsministeriets evalueringsrapporter viser, at politiets adgang til at bortvise ud fra almene hensyn faktisk ikke anvendes, hvad er din forklaring herpå?

Jamen først og fremmest ligger der jo det i det, at forurettede skal være samarbejdsvillig og kunne fastholde en beslutning om, at der skal ske bortvisning. Den anden side af det beror efter min mening nok på, at en bortvisning mod parternes vilje betragtes som et ret drastisk indgreb. Man træder jo ind over dørtærsklen og tager nogle store beslutninger, særlig hvis den bortviste er ejer eller lejer af boligen. Man ved jo, at der i de fleste hjem opstår skænderier og uoverensstemmelser, som i et vist omfang er en del af parternes privatliv, så man kan godt som myndighed få lidt en følelse af, at man overskrider grænsen for, hvornår man kan tillade sig at gribe ind i borgernes privatliv. Der må på den ene side sondres mellem husspektakler og på den anden side deciderede overgreb. Kun hvis der er tale om sager af en vis grovhed, bør bortvisningsindgrebet sættes i værk, men har vi med et rigtigt grelt tilfælde at gøre, vil vi i stedet vælge at varetægtsfængsle gerningsmanden og dermed vil en bortvisning ikke være nødvendig.

4. Hvordan påser i at en bortvisningsafgørelse overholdes?

Vi bestræber os på løbende at holde kontakt med den forurettede og i et vist omfang også den bortviste, begge parter har jo brug for en form for rådgivning og støtte. Har vi en stærk formodning om, at forbuddet ikke overholdes, er vi i enkelte tilfælde kørt ud på bopælen for at kontrollere.

5. Hvorledes håndterede i husspektakler før bortvisningslovens vedtagelse?

Forud for bortvisningslovens vedtagelse blev husspektakler oftest løst ved at mægle mellem parterne på stedet, og, såfremt dette ikke var tilstrækkeligt, ved at bortvise den voldelige part kortvarigt fra hjemmet, uden at der dog var tale om en bortvisning i bortvisningslovens forstand. I stedet var der tale om en bortvisning efter politiloven, hvilket ikke fordrer en egentlig sagsbehandling, ligesom en sådan bortvisning heller ikke ville være strafbar at overtræde. Der er efter min vurdering nok en klar tendens til, at denne løsning fortsat vælges i praksis.

6. Er det lejeretlige husstandsbegreb funktionelt, som udgangspunktet for en afgrænsning af husstanden i praksis?

Nej, det er et vanskeligt begreb at anvende i praksis. For hovedparten af de husspektakler vi rykker ud til er hos parter, der oftest har haft et fortunlet liv. De flytter ind og ud hos hinanden og skifter bopæl i jævnlige, så det er ikke altid ligetil at afgøre om betingelserne ifølge det lejeretlige husstandsbegreb er opfyldt. Desuden er det min erfaring, at volden ofte bliver begået af en tidligere partner, eller at begge partnere ikke længere er omfattet af husstanden. I praksis skeler vi nok til, om parterne er tilmeldt samme folkeregisteradresse, og såfremt dette ikke er tilfældet, afholder vi os fra at benytte bortvisningsloven.

7. Hvor godt er kendskabet til bortvisningsloven i politikredsene efter din vurdering?

Det er min erfaring, at der er et yderst begrænset kendskab til loven, især hos befolkningen, men også i politikredsene generelt. Der har fundet en orientering om bortvisningsloven sted ved dennes ikrafttræden i 2004, men som tiden går glemmes det nærmere regelsæt, særligt når der ikke er særlig mange bortvisningssager. Regelsættet er aldrig rigtig kommet ind under huden og blevet en del af rutinen. Der burde således helt klart ske en løbende genopfriskning af loven og dens anvendelsesområde. Særligt i de politikredse, hvor der er sket en stor udskiftning af ansatte, burde kendskabet til loven ajourføres.

BILAG 3.

Bilag er fjernet af redaktionen, da det vedrører en mailkorrespondance mellem navngivne personer.

BILAG 4.

SPØRGESKEMAUNDERSØGELSE.

KØN	ALDER	STILLING	BY	Bortvis- ningsloven JA	Bortvis- ningsloven NEJ	Knivlo- ven JA	Knivlo- ven NEJ
Kvinde	20	Studerende	Randers		x	x	
Kvinde	21	Sosu-assistent	Randers		x	x	
Kvinde	21	Kokkeskole	Randers		x	x	
Kvinde	22	Rengøringsass.	Randers		x	x	
Kvinde	23	Studerende	Århus		x	x	
Kvinde	23	Studerende	Ålborg		x	x	
Kvinde	24	Arbejdsløs	Århus		x	x	
Kvinde	25	Sygeplejerske	Randers		x	x	
Kvinde	26	Politielev	København		x	x	
Kvinde	26	Jurist	Århus		x	x	
Kvinde	26	Sosu-assistent	Randers		x	x	
Kvinde	27	Sosu-hjælper	Havndal		x	x	
Kvinde	27	Cand. Jur.	Århus	x		x	
Kvinde	28	Læge	København		x	x	
Kvinde	28	Frisør	Ålborg		x	x	
Kvinde	28	Sosu-assistent	Århus		x	x	
Kvinde	28	Teknisk designer	Randers		x	x	

Kvinde	28	Sygeplejerske	Randers		x	x	
Kvinde	28	Jura-studerende	Sønderborg		x	x	
Kvinde	28	Lægesekretær	Randers		x	x	
Kvinde	29	Socialrådgiver	Århus		x	x	
Kvinde	29	Jura-studerende	Århus		x	x	
Kvinde	29	Kostvejleder	Århus		x	x	
Kvinde	30	Socialrådgiver	Randers		x	x	
Kvinde	30	Butiksassistent	Ålborg		x	x	
Kvinde	31	Klinikassistent	Randers		x	x	
Kvinde	32	Slagtersvend	Randers		x	x	
Kvinde	32	Møbelpolster	Havndal		x	x	
Kvinde	32	Lærer	Randers		x	x	
Kvinde	32	Lærer	Auning		x	x	
Kvinde	35	Kontorassistent	Assentoft		x	x	
Kvinde	36	Pædagogmedhj.	Randers		x	x	
Kvinde	36	Ernæringsass.	Randers		x	x	
Kvinde	37	Sosu-hjælper	Randers		x	x	
Kvinde	37	Selvstændig	Assentoft		x	x	
Kvinde	38	Frisør	Randers		x	x	
Kvinde	38	Pædagog	Randers		x	x	
Kvinde	38	Salgsassistent	Auning		x	x	
Kvinde	39	Indkøber	Randers		x	x	
Kvinde	40	Førtidspension	Randers		x	x	
Kvinde	41	Projektleder	Grenå		x	x	
Kvinde	44	Citychef	Randers		x	x	

Kvinde	44	Ekspedient	Ryomgård		x	x	
Kvinde	44	Hjemmegående	Randers		x	x	
Kvinde	46	Pæd.medhj.	Randers		x	x	
Kvinde	47	Selvstændig	Randers		x	x	
Kvinde	47	Selvstændig	Mejlby		x	x	
Kvinde	48	Selvstændig	Randers		x	x	
Kvinde	49	Teknisk ass.	Struer	x		x	
Kvinde	51	Syerske	Hadsund		x	x	
Kvinde	52	Pensionist	Randers		x	x	
Kvinde	55	HK-kontor	Randers		x	x	
Kvinde	57	Lærer	Randers		x	x	
Kvinde	57	Sosu-hjælper	Randers		x	x	
Kvinde	59	Kontorassistent	Auning		x	x	
Mand	21	Studerende	Århus		x	x	
Mand	22	Arbejdsløs	Havndal		x	x	
Mand	25	Studerende	Århus		x	x	
Mand	25	Jura-studerende	Århus		x	x	
Mand	26	Studerende	Århus		x	x	
Mand	26	Jura-studerende	Århus		x	x	
Mand	26	Bankassistent	Skjern		x	x	
Mand	26	Sælger	Randers		x	x	
Mand	28	Advokatfuldm.	Vejle		x	x	
Mand	28	Cand. Jur.	Århus	x		x	
Mand	28	Jurist	Århus		x	x	
Mand	29	Murer	Århus		x	x	

Mand	29	Elektriker	Ålborg		x	x	
Mand	29	Jura studerende	Århus		x	x	
Mand	30	Købmand	Odense		x	x	
Mand	31	Smed	Dalbyover		x	x	
Mand	33	Jordbrugstek.	Albæk		x	x	
Mand	34	Smed	Århus		x	x	
Mand	35	Forsker	Århus		x	x	
Mand	35	Funktionær	Auning		x	x	
Mand	36	Bygningskonstr.	Hadsten		x	x	
Mand	38	Logistikass.	Randers		x	x	
Mand	40	IT	Randers		x	x	
Mand	40	Selvstændig	Randers		x	x	
Mand	41	Arbejdsløs	Assentoft		x	x	
Mand	41	Typograf	Randers		x	x	
Mand	45	Smed	Randers		x	x	
Mand	45	Økonomichef	Randers		x	x	
Mand	47	Elektriker	Randers		x	x	
Mand	47	Bankansat	Ryomgård		x	x	
Mand	48	Rørlægger	Ulstrup		x	x	
Mand	48	Ingeniør	Randers		x	x	
Mand	50	Slagter	Randers		x	x	
Mand	51	Lagerarbejder	Randers		x	x	
Mand	53	Chauffør	Randers		x	x	
Mand	54	Specialarbejder	Randers		x	x	
Mand	58	Tekniskservice.	Randers		x	x	

Mand	58	Mekaniker	Auning		x	x	
Mand	58	Maskinmester	Randers		x	x	
Mand	59	Forfatter	Randers		x	x	
Mand	59	Lærer	Randers		x	x	
Mand	60	Vicevært	Randers		x	x	
Mand	61	Selvstændig	Randers		x	x	
Mand	61	Direktør	Randers		x	x	
Mand	66	Pensionist	Randers		x	x	